I DEMOKRATIETS TJENESTE ○ FOLKETS UNIVERSITET ○ MILJØVIDEN I VERDENSKLASSE ○ PATENT PÅ PROTEIN ○ BYENS HISTORIE

AU AUGUSTUS

AARHUS UNIVERSITET

NR. 4 DECEMBER 2004

DANMARKS FØRSTE SCIENT.POL.ER

AU GUSTUS er Aarhus Universitets alumnemagasin. Det indeholder nyheder og informationer til kandidater, bachelorer, medarbejdere, samarbejdspartnere og andre interesserede. „Alumne" er en betegnelse, som universiteter rundt om i verden bruger om deres tidligere studerende. *AU-gustus* er en sammentrækning af AU for Aarhus Universitet og gustus (latin), som betyder smagsprøve. Deraf navnet *AU-gustus*.

INDHOLD

NR. 4 DECEMBER 2004

UDGIVER
Aarhus Universitet
Nordre Ringgade 1, 8000 Århus C
Tlf. 8942 1111, Fax: 8942 1109
E-mail: au@au.dk, www.au.dk

REDAKTION
Anders Correll, redaktør
Helge Hollesen, journalist
Hans Plauborg, journalist
Sys Christina Vestergaard, journalist

E-mail: augustus@au.dk

ANSVARSHAVENDE
Informationschef Ingeborg Christensen

ABONNEMENT
AU-gustus udsendes gratis til bachelorer og kandidater fra Aarhus Universitet og samarbejdspartnere til Aarhus Universitet. Afmelding af abonnement skal ske til Torben Ankjær Johansen, tlf. 8942 1108, e-mail: taj@adm.au.dk Husk at opgive abonnementsnummer, som står i adressefeltet på bagsiden.

DESIGN OG TRYK
Datagraf

OPLAG
50.000 stk

AU-gustus
udkommer 4 gange om året.
Næste nummer i marts 2005

Gengivelse af *AU-gustus* er tilladt ifølge de gældende Copy-Dan aftaler

FORSIDE: DET ER NU 40 ÅR SIDEN, AT JØRGEN FLINDT PEDERSEN OG MOGENS N. PEDERSEN BLEV UDKLÆKKET SOM DE FØRSTE POLITOLOGER I DANMARK. (FOTO: JAKOB MARK/AU-FOTO)

AU GUSTUS

SIDE 20

SIDE 36

SIDE 29

Kort nyt 4

Som at spise slik hver dag 12
I demokratiets tjeneste 16

Succes i trængselstider 20
Folkeuniversitetet viste vejen 22
Superbrugeren 23
Det sker på Folkeuniversitetet 24

Miljøviden i verdensklasse 25
Professionel forskningsorganisator 26
12 år med SMP 27
Gennembrud for miljøjura 28
Samarbejde om havmiljøet 29
Den farlige byluft 30

Patent på protein 32
Byen fik sin historie 34

Øl-oase 36

ER AARHUS UNIVERSITET INTERNATIONALT?

Ja, selvfølgelig, vil de fleste svare, og forskning er pr. definition heller ikke bundet af grænser. Denne opfattelse bekræftes til overflod af flere ansattes væsentlige bidrag til udviklingen af demokratiske institutioner i lande, der hidtil har været præget af andre styreformer. Bekræftelse findes også i den lille bog, som universitetet udgav tidligere på året med det sigte bredt at formidle universitetets indsats inden for udviklingsforskningen. *Aarhus Universitet. Åbent mod verden – forskning for udvikling* demonstrerer både stor vilje og kompetence på dette centrale område.

Der er imidlertid ingen grund til at hvile på laurbærrene, for vi både kan og bør gøre mere for at styrke den internationale dimension i universitetets arbejde. Derfor er det besluttet at skrive nogle mål ind i den udviklingskontrakt, der i øjeblikket udarbejdes; og derfor er det for nylig besluttet at tage fat på nogle helt konkrete forbedringer, som virker over hele universitetet.

Indsatsen er struktureret om egne forskere og tilrejsende forskere; og tilsvarende om egne studerende og tilrejsende studerende. Det overordnede formål er at øge, opkvalificere og synliggøre international mobilitet, samarbejde og publicering. Der er allerede igangsat programmer til at støtte gæsteforskeres ophold ved universitetet, og vore egne forskere opfordres til at bruge forskningssemestre på udenlandske universiteter. En større og på forhånd kendt del af undervisningen skal udbydes på engelsk, således at de tilrejsende studerende får reelle valgmuligheder. Det sker først og fremmest på kandidatniveau, idet universitetet samtidig har fastlagt en sprogpolitik, der gør dansk til det klart dominerende sprog i bacheloruddannelserne. Vi vil også styrke vejledningen til vores egne studerende, for at de kan få større nytte og glæde af et udlandsophold. I den forbindelse vil vi bedre end i dag checke værdien af vores samarbejdsaftaler.

I alt dette er det faglige naturligt i centrum. Men betragter vi de tilrejsende forskere og studerende som potentielle ambassadører for Aarhus Universitet, er det vigtigt ikke kun at tænke fagligt. Vi har derfor også aktiviteter, der retter sig mod medrejsende ægtefæller, for et opholds succes beror oftest på hele familiens oplevelse af den fremmede by. Kurset Denmark Today vil blive udviklet og sprogdelen udvidet, således at det bliver lidt lettere at færdes i det danske samfund. Universitetet gør også meget for at finde værelser til de udenlandske studerende – og har stor succes med det – og støtten til International Student Centre er velanbragt. Der er med andre ord plads til at gøre et godt program endnu bedre, og det vil vi gøre.

Den aktuelle styrkelse af den internationale profil er beskrevet på www.au.dk/da/politik/intprofil.

Niels Chr. Sidenius
Rektor

SAMARBEJDSAFTALE MED SKT. PETERSBORG

Onsdag den 10. november underskrev rektor Niels Chr. Sidenius på vegne af Aarhus Universitet en samarbejdsaftale med universitetet i Skt. Petersborg, Ruslands ældste universitet med ca. 40.000 studerende. Aftalen lægger op til et tættere samarbejde om udveksling om uddannelse og forskningsprojekter.

– Universitetet i Skt. Petersborg ligner med hensyn til faglig bredde Aarhus Universitet, så derfor kan det blive en særdeles interessant samarbejdspartner. Også set i lyset af, at der nu lægges op til, at studerende fra universiteter uden for EU, hvor der ikke er indgået samarbejdsaftaler, skal betale fuld pris for undervisningen, siger Niels Chr. Sidenius.

Den 35 mand store delegation fra Skt. Petersborg, bestående af rektorat, dekaner og direktører, besøgte de fire store fakulteter på universitetet, og det blev aftalt, at en delegation fra Aarhus Universitet skal besøge universitetet i Skt. Petersborg om ca. et halvt år for at uddybe det faglige samarbejde. Under opholdet i Danmark besøgte delegationen fra Rusland også Københavns Universitet, hvor man indgik en lignende samarbejdsaftale.

ac

KLAR SEJR TIL STUDENTERRÅDET

FOTO: LARS KRUSE/AU-FOTO

Kasper Rasmussen og Dina Bloch kan se frem til endnu et år i bestyrelsen ved Aarhus Universitet.

De to spidskandidater fra Studenterrådet og nuværende medlemmer af bestyrelsen, Dina Bloch og Kasper Rasmussen, vandt en klar sejr ved valget til de to studenterpladser i bestyrelsen.

– Vi er glade for den sikre sejr. Det viser, at de studerende har tillid til Studenterrådet og den politik, vi fører, siger formand for Studenterrådet Kasper Rasmussen.

Stemmedeltagelsen var på linje med sidste år ca. 15 procent.

– Vi havde naturligvis håbet, at vi kunne mobilisere flere studerende på valgdagen, men set i forhold til valgdeltagelsen ved andre uddannelsesinstitutioner, så er det jo meget pænt.

ac

I en ny antologi fra Forlaget Philosophia giver en række forskere fra forskellige grene af videnskaben deres bud på, hvad der kendetegner deres fag i dag. De enkelte fags forskelle og ligheder, hvad angår deres historiske baggrund, metodevalg, genstandsbestemmelse, værdigrundlag og varierende formål, belyses og illustreres gennem en lang række konkrete eksempler på væsentlige dele af fagenes nyere historie. Antologien giver på den måde indblik i toneangivende forestillinger om videnskabelighed og videnskabeligt arbejde, som findes indlejret i de specifikke fagområder, nye som gamle.

Videnskabens Ansigter
Lars Aagaard og Steen Brock (red.)
Forlaget Philosophia
Aarhus Universitet
Nordre Ringgade, bygning 328
8000 Århus C
Tlf. 8942 2215
www.philosophia.dk
e-mail: redaktion@philosophia.dk

280 SIDER, 159 KR.
INKL. FORSENDELSE I DANMARK.

PH.D.ER
I MEDVIND OG MODVIND

Der er stor forskel på jobudsigterne for de ph.d.-studerende på Aarhus Universitet. På Det Naturvidenskabelige Fakultet viser en undersøgelse, at færdige ph.d.er går som varmt brød til erhvervslivet. En ud af fire ph.d.er fra fakultetet får deres første job i det private erhvervsliv, og knap en ud af tre får stilling som postdoc eller lignende ved udenlandske universiteter og forskningsinstitutioner. En tredjedel starter karrieren på et dansk universitet. Efter nogle år på arbejdsmarkedet er billedet vendt, så det nu er hver tredje, der arbejder i det private.

På Det Samfundsvidenskabelige Fakultet viste en undersøgelse tidligere på året, at det er meget få ph.d.er fra Psykologi, der finder ansættelse i det private erhvervsliv. Kun fem procent af de ph.d.er, instituttet har udklækket gennem tiden, har fundet job i det private. 50 procent har fundet arbejde på Aarhus Universitet, mens 35 procent arbejder i den offentlige administration eller i sektorforskningen. På Jura og Driftsøkonomi er tallene noget anderledes. Af driftsøkonomerne med ph.d.-baggrund ender hele 70 procent i det private, og blandt juristerne er det 27 procent. Nationaløkonomiske ph.d.er er de eneste, der i nævneværdigt omfang finder ansættelse på et udenlandsk universitet. Det gør 16,7 procent, hvilket i øvrigt nøjagtigt svarer til det antal, der finder ansættelse på Aarhus Universitet.

På Humaniora har politisk modvind og økonomiske nedskæringer trykket stemningen blandt ph.d.-studerende. Alligevel er interessen for et stipendium tilsyneladende usvækket – bl.a. fordi jobudsigterne for humanistiske kandidater heller ikke er gode. Tre ph.d.-studerende fra Humaniora vil nu genoplive fakultetets ph.d.-forening, som de mener skal være mere politisk. Den skal i højere grad være en interesseorganisation, som kan skaffe de studerende større indflydelse.

hp

FOTO: LARS KRUSE/AU-FOTO

Anne Leth-Sørensen og Bertel Nygaard vil genoplive ph.d.-foreningen på Humaniora.

FOTO: JAKOB MARK/AU-FOTO

En undersøgelse af *Times Higher Education Supplement* viser, at Aarhus Universitet er nr. 127 i verden.

AARHUS UNIVERSITET

NR. 127 I VERDEN

Aarhus Universitet er blandt verdens 200 bedste universiteter ifølge en undersøgelse blandt 1300 af verdens førende videnskabsfolk.

Undersøgelsen omfatter kriterierne: peer review, citationer pr. forsker, antal udenlandske studerende og lærere, og antal studerende pr. lærer. Den er udarbejdet af *Times Higher Education Supplement*.

I den såkaldte peer review-undersøgelse kommer Aarhus Universitet ind som nr. 97 i verden, men ender sammenlagt som nr. 127. Til sammenligning er Københavns Universitet nr. 63.

Sammenlignet med de europæiske universiteter er Aarhus Universitet nr. 48 og Københavns Universitet nr. 19.

Ifølge seniorforsker Kamma Langberg, der forsker i benchmarking ved Dansk Center for Forskningsanalyse ved Aarhus Universitet, tjener den type undersøgelser primært som forbrugervejledning på et stadig mere internationalt uddannelsesmarked.

ÅRHUS
STYRKER IT-SAMARBEJDET

Mandag den 15. november tog formand for den nye forskerpark, rektor Niels Chr. Sidenius, borgmester Louise Gade og amtsborgmester Johs. Flensted Jensen de første tre symbolske spadestik til den nye IT-Forskerpark Katrinebjerg.

Forskerparken på 10.000 m² er budgetteret til 100 mio. kr. og forventes at stå færdig marts 2006. Den bliver det sidste blad i det trekløver af forskerparker, som skal være i Århus. De to andre er Forskerpark Aarhus på Gustav Wieds Vej og Forskerpark Skejby, der blev indviet i maj. Aarhus Universitet har på forhånd sat sig på 3.000 m² i den nye forskerpark, og rektor Niels Chr. Sidenius har store forventninger til samspillet mellem universitetets forskere og erhvervslivet.

– Universitetet har i forvejen et stærkt samarbejde med f.eks. Alexandra Instituttet og Innovation Lab Katrinebjerg. Endvidere indgår Center for Entrepreneurship i samarbejdet. Med den nye forskerpark får nye virksomheder mulighed for at bo dør om dør med universitetets forskere i et stærkt it-miljø. Det er dette tætte samspil mellem forskningen og erhvervslivet, der skal sikre, at Århus fortsat kan være førende på it-området, siger rektor.

ac

NEJ
TIL JOURNALISTUDDANNELSE

Bedst som bestyrelsen på Aarhus Universitet havde godkendt planerne for "Center for Journalistiske Kandidatuddannelser", afslog Videnskabsministeriet foreløbigt at godkende samme center. Planen var at optage de første studerende til efterårssemestret 2005, men ministeriet vil undersøge behovet for journalister med en universitetsoverbygning, inden det giver grønt lys. I forvejen uddanner RUC og SDU akademiske journalister. Center for Journalistiske Kandidatuddannelser, som er et samarbejde mellem Danmarks Journalisthøjskole og Aarhus Universitet, havde planlagt at optage dels hold med journalister, som ønsker en akademisk overbygning, dels hold af bachelorer fra universitetet, som vil have en journalistisk overbygning fra Det Humanistiske Fakultet.

Dekan Bodil Due er skuffet over afslaget, men håber på en senere godkendelse. Dermed vil universitetet også blive i stand til at udbyde en såkaldt Erasmus Mundus-masteruddannelse i journalistik.

scv

ABC NEWS BESØGER AARHUS UNIVERSITET

Den store amerikanske tv-station ABC News besøgte i december Aarhus Universitet og Århus. Formålet med besøget var dog ikke at præsentere et af de mange store forskningsgennembrud fra det danske universitet eller juleforberedelserne i Den Gamle By. Den amerikanske tv-station var rejst hele vejen til Århus, fordi *New York Times* i en stort opsat artikel om sæddonation beskriver en århusiansk sædbank, der har en stor eksport til USA. ABC News ville gerne vide, hvad de studerende på Aarhus Universitet mener om, at idealet for amerikanerne er høje, blonde, blåøjede danskere og – måske – give amerikanerne syn for sagn.

ac

FOTO: LARS KRUSE/AU-FOTO

ABC News ville gerne vide, hvad de studerende mener om sæddonation fra Århus til USA.

FOTO: JAKOB MARK/AU-FOTO

BESPARELSER PÅ HUMANIORA

På Humaniora skal man i år spare 25 stillinger.

Det Humanistiske Fakultet mangler ca. 18 mio. kr. på dette års budget. Årsagen til underskuddet er, at de studerende tager færre eksamener end forventet, og ministeriet skærer ned på de taxameterbevillinger, som følger de studerende.

Besparelserne betyder, at Humaniora skal reducere medarbejderstaben med 20 VIP- og 5 TAP-stillinger. Alt tyder dog på, at 24 af de 25 varslede afskedigelser bliver løst gennem seniorordninger og budgetterede stillinger, der nu ikke bliver besat.

Dekan Bodil Due på Humaniora er naturligvis glad for, at så mange har valgt at sige ja tak til tilbuddet om en seniorordning.

– Det har ikke været en let proces, og jeg beklager, at det har været nødvendigt at afskedige én medarbejder. Til gengæld glæder det mig, at vi kan undgå afskedigelser blandt VIP'erne og få gennemført spareplanen til tiden. Det skyldes, at alle parter har grebet opgaven fornuftigt an, siger Bodil Due.

Den seniorordning, medarbejderne på Humaniora er blevet præsenteret for, afhænger af ansættelsesaftale og anciennitet. Den kan bestå af en lønnet orlov på 6-12 måneder, et fratrædelsesbeløb, ekstra pensionsindbetalinger og muligheden for tilknytning til fakultetet, f.eks. som ekstern lektor.

Det er ikke kun i Århus, at humaniora mangler penge. I København mangler Det Humanistiske Fakultet 25 mio. kr. Fakultetet har med øjeblikkelig virkning indført ansættelsesstop.

Ifølge fakultetets blad *Humanist* undgår man næppe personalereduktioner.

ac

MANGEL PÅ KVINDELIGE PROFESSORER

Aarhus Universitet har en dårlig statistik på ligestillingsområdet. Ud af 221 professorer er kun 15 kvinder. Nu har rektor Niels Chr. Sidenius sat et konsulentfirma til at undersøge, hvad der kan gøres ved problemet.

Ifølge ligestillingskonsulent Dorte Cohr Lützen er der tale om det fænomen, der i forskningsprojekter inden for området kaldes "den lækkende rørledning". Kvinderne falder simpelthen fra i alle led hele vejen op til professorstillingerne, og så bliver rekrutteringsgrundlaget til topposterne meget lille.

To kvindelige professorer mener, at problemet hænger sammen med manglen på kvinder i bedømmelses- og ansættelsesudvalg. De mandsdominerede miljøer har tendens til at supplere sig selv.

Prorektor og professor ved Aarhus Universitet Katherine Richardson er med i en tænketank nedsat af Videnskabsministeriet, der skal komme med ideer til, hvordan ligestillingen kan fremmes inden for forskningen.

hp

PERSONALEPLEJE

UD OVER DET SÆDVANLIGE

Aarhus Universitet har en særlig klub for ægtefæller til udenlandske medarbejdere. Klubben mindsker hjemveen og gør mødet med den danske kultur lidt mere spiselig.

På første sal i Faculty Club på Aarhus Universitet vil man af og til kunne opleve et par pludrende poder, der mosler med Duplo-klodser på et vattæppe. Hvis de kunne tale sammen, ville det ikke nødvendigvis være på dansk. Børnene kommer fra lande langt væk og er i Århus, fordi en af deres forældre arbejder på universitetet. Typisk er det far, og så er mor med i universitetets International Spouses Group (ISG) – "spouse" er det engelske ord for ægtefælle.

Nu skal det ikke forstås sådan, at ISG er en alternativ mødregruppe eller international legestue. Det er de voksnes behov, der er i fokus.

– Det er personalepolitik. Hvis universitetet skal tiltrække og fastholde udenlandske eksperter, skal der være et tilbud til deres ægtefæller. Livet skal også fungere for dem og den medfølgende familie, mens de er i Danmark, og ægtefællen måske arbejder 10-12 timer om dagen, siger Gitte Haahr-Andersen, der var initiativtager til ISG i 1998 og i dag er koordinator for gruppen.

– Jeg har fået breve fra folk, der fortæller, at møderne i ISG var ugens lyspunkt, mens de var i Danmark, tilføjer hun.

ISG er imidlertid mere end et socialt netværk.

– Vores ønske med ISG er, at ægtefællen skal have en mulighed for at integrere sig i det danske samfund, så vi giver dem et indblik i dansk kultur, levevis og traditioner, siger Gitte Haahr-Andersen.

Opholdet i Danmark kan volde besvær. Ikke kun på grund af hjemve og kulturforskelle, men også rent praktisk. På det område skal ISG-medarbejderne være leveringsdygtige i alverdens svar.

– Mange fra Asien har det svært med dansk mad, og de vil gerne vide, hvor de kan købe madvarer fra deres land, og sydamerikanere vil gerne vide, hvad de skal have på, når det bliver vinter. En af dem græd sådan, fordi det regnede hele tiden. Hun blev glad og fandt regnen helt forfriskende, da hun fandt ud af, at hun kunne købe gummistøvler, fortæller Grete Ledet, der er frivillig i ISG.

Derudover kommer udlændingenes individuelle behov. Gitte Haahr-Andersen har gennem tiden fundet job, bolig, læger, rengøringsdamer, musikskoler, dansklærere, ejendomsmæglere, frisører og bilforhandlere til nyankomne spouses, mens andre har bedt om hjælp til at udfylde ansøgning om opholdstilladelse, selvangivelse, klage til huslejenævnet – eller til bare at forstå biblioteksregler.

Kønsfordelingen med den arbejdende mand og den medfølgende hustru har været og er stadig den typiske, men efterhånden er der flere eksempler på det omvendte. ISG's adresseliste har haft de første mandenavne på listen. I øjeblikket har ISG omkring 50 medlemmer, fordelt på 20 nationaliteter fra alle egne af verden.

ISG

ISG ER NÆVNT SPECIFIKT I BESLUTNINGEN OM AT STYRKE UNIVERSITETETS INTERNATIONALE PROFIL. SE EVT.: "STYRKELSE AF AARHUS UNIVERSITETS INTERNATIONALE PROFIL" – TEKST PÅ DANSK OG ENGELSK PÅ HTTP://WWW.AU.DK/DA/POLITIK/INTPROFIL

MERE OM ISG PÅ DANSK OG PÅ ENGELSK PÅ HTTP://WWW.AU.DK/DA/TILKNYT/ISG/

Der var stor aktivitet i køkkenet, da International Spouses Group arrangerede julebagning.

INDISKE PH.D.-STUDERENDE TIL

DANMARK?

To molekylærbiologer fra Aarhus Universitet var med, da Danmarks Eksportråd og Videnskabsministeriet gennemførte et it- og biotek-fremstød til Delhi og Bangalore.

Lektor Anni Andersen og lektor Birgitta Knudsen ved Molekylærbiologisk Institut, Aarhus Universitet, var med i en delegation af forskere, politikere og forretningsfolk, da Danmarks Eksportråd og Videnskabsministeriet gennemførte et it- og biotek-fremstød til Delhi og Bangalore i Indien.

Målet for de to forskere var at etablere et samarbejde med indiske forskningsinstitutter om udveksling af ph.d.-studerende.

– Vi har i flere år samarbejdet med en forskergruppe i Bangalore og var hernede tidligere på året for at diskutere, hvordan vi kunne forbedre de økonomiske rammer for samarbejdet. Det er glædeligt at se, at regeringen fra begge lande nu viser interesse for dansk-indisk interaktion, siger Anni Andersen.

Aftalen, som de to regeringer nu har underskrevet, kaldes en "memorandum of understanding".

I øjeblikket sker der en nærmest eksplosiv udvikling inden for den bioteknologiske forskning i Indien. Mange indiske laboratorier er på niveau med de danske, og kun de bedste en til to procent af de studerende bliver udvalgt til at være ph.d.er.

– Jeg tror, vi i Danmark kunne have meget stor fordel af at kunne tiltrække nogle af disse studerende. Tilsvarende vil der være en gensidig fordel ved at udsende danske ph.d.-studerende til indiske laboratorier, tilføjer Anni Andersen.

– Vi får mange mails fra indiske studerende, der gerne vil til Danmark for at få en ph.d.-grad, men det er svært at sidde i Danmark og vurdere, om vi får fat i de rigtige. Derfor er det vigtigt med samarbejde, så udvælgelse og udveksling af ph.d.-studerende kan ske i forbindelse med projektsamarbejder. På den måde sikrer vi optimalt udbytte for alle parter, siger Birgitta Knudsen.

Selvom turen var en succes rent kontaktmæssigt, understreger Anni Andersen, at det kræver flere økonomiske midler at få et velfungerende samarbejde op at køre, for ellers vil de indiske studerende søge andre steder hen, mener hun.

FOTO: JAKOB MARK/AU-FOTO

Lektor Birgitta Knudsen og Lektor Anni Andersen mener, at Danmark kunne drage stor fordel af at samarbejde med indiske ph.d.-studerende.

PROJEKTZONE.DK

PROJEKTZONE.DK er et samarbejde mellem
Erhvervskontakten på Aarhus Universitet og
Handelshøjskolen i Århus

PROJEKTZONE.DK – HVOR ERHVERVSLIVET MØDES MED STUDERENDE FRA AARHUS UNIVERSITET OG HANDELSHØJSKOLEN I ÅRHUS OM PROJEKTER OG PRAKTIK

Aarhus School of Business

Handelshøjskolen
i Århus

AARHUS UNIVERSITET

SOM AT SPISE SLIK

HVER DAG

FOTO: IB HANSEN

Journalist Jørgen Flindt Pedersen (th.) blev den første cand.scient.pol. fra Aarhus Universitet i 1964. 20 minutter senere var han ikke længere den eneste, for da blev kandidat nummer to færdig: Mogens N. Pedersen, i dag professor i statskundskab på Syddansk Universitet.

Statskundskab på Aarhus Universitet udklækkede for 40 år siden de første kandidater. Ønsket var at uddanne en ny type embedsmænd, men de første to valgte helt andre veje. Den ene blev journalist, den anden professor inden for faget.

De taler stadig drillende om "20 minutter". Ikke tilfældige 20 minutter, men de 20 minutter, som skiller dem som den første og den anden cand.scient.pol. fra Aarhus Universitet nogensinde. Ja, faktisk i det ganske land. I dag bærer de desuden titlerne journalist og professor, men hedder som dengang henholdsvis Jørgen Flindt Pedersen og Mogens N. Pedersen.

Førstnævnte kan takke eksamensprotokollers hang til alfabetisk orden for, at Jørgen'er kommer før Mogens'er, så han dermed blev studiets første kandidat, mens Mogens N. Pedersen måtte se sig ekspederet ud på en historisk set mindre glansfuld status som nummer to. Jørgen Flindt Pedersen giver dog studiekammeraten en form for oprejsning i sin erindringsbog *Hjerteblod* fra 2000: "I sommeren 1964 forlod jeg Aarhus Universitet, som den første cand.scient.pol. i Danmark. I tyve minutter var jeg også den bedste. Så overhalede min sidekammerat fra 1. klasse på Munkebjergskolen, Mogens Nielsen Pedersen, mig" (p. 114).

TÆT FORBUNDNE

Mogens N. Pedersen og Jørgen Flindt Pedersen er på mange måder så tæt forbundne, at det ikke giver mening kun at interviewe Jørgen Flindt Pedersen som statskundskabsstudiets første ambassadør. De har meget mere end universitetstiden og "20 minutters-titelkampen" som kammerat-kittende middel mellem sig, for som nævnt i *Hjerteblod* har de kendt hinanden siden 1. klasse. Som to nabostrå på en mark er de skudt i vejret side om side inden for uddannelsessystemet. Først på Munkebjergskolen, siden Mulernes Legatskole – begge skoler ligger i deres fælles fødeby Odense. Og siden valgte de gymnasievejen på Odense Katedralskole, inden de tog springet til universitetsstudierne. For første gang hver for sig.

– På det tidspunkt ville Jørgen vise selvstændighed og rejste til København for at læse, husker Mogens N. Pedersen, der selv drog til Århus sammen med mange af deres fælles gymnasiekammerater fra Odense. Faktisk var han i 14 dage kemistuderende, inden han fik øje på det nyopfundne studium, statskundskab.

Jørgen Flindt Pedersen derimod gik

FOTO: JAKOB MARK/AU-FOTO

Mogens N. Pedersen og Jørgen Flindt Pedersen har holdt kontakt med hinanden siden studentertiden på Aarhus Universitet. Men de har også minder, der går endnu længere tilbage. Første gang, de sad ved siden af hinanden på en skolebænk, var i første klasse på Munkebjergskolen i Odense.

efter en cand.polit.-titel fra Københavns Universitet.

– Alle kammeraterne læste i Århus, og det var et kolossalt offer, men jeg ville gerne læse statsvidenskab, og så syntes jeg vist også, det var lidt finere at læse i København. Men der var meget økonomi i cand.polit.-studiet, og matematik har aldrig været min stærke side, fortæller Jørgen Flindt Pedersen, hvis sidste bemærkning får Mogens N. Pedersen til at tage ordet:

– Der er lige den fodnote, at vi havde skrevet mange matematikopgaver af i gymnasiet. Vi fik flotte årskarakterer, men fik dumpekarakterer til eksamen.

Jørgen Flindt Pedersen nikker bekræftende og fortsætter:

– Mogens skrev om studiet i Århus, der virkelig handlede om samfundet og om politik, og det følte jeg mig utroligt tiltrukket af, og efter en researchtur til Århus var jeg ikke i tvivl om, at jeg skulle skifte studium, uddyber Jørgen Flindt Pedersen.

Uden problemer, fordi han havde haft mange af de samme fag, blev han overflyttet til Aarhus Universitet og statskundskab, og det valg kom han aldrig til at fortryde.

– Det er ikke bare romantik. Det var enormt spændende, for det var som at spise slik hele tiden. Vi fik jo lov til at sidde med to begavede professorer til forelæsninger om noget, som i den grad havde vores interesse. Vi var begge optaget af politik og var med i Frit Forum, så det var en kæmpechance at få lov til teoretisk at diskutere de ting, som vi i praksis gik og var optaget af. Og så var det fantastisk sjovt at være med til noget så nyt, siger Jørgen Flindt Pedersen.

PRØVEKANINER PÅ EN GOD MÅDE

Med det mål at uddanne en ny type embedsmænd blev statskundskabsstudiet skudt i gang i 1958. Det første år gik de studerende til forelæsninger på jura og økonomi, indtil de første to professorer, Erik Rasmussen og Poul Meyer, blev ansat specifikt til at undervise i statskundskab.

– I mange år havde man ikke læst politisk teori eller forfatningsteori. Statsvidenskab bestod af jura og økonomi, siger Jørgen Flindt Pedersen.

– Især økonomerne havde sat sig på statsvidenskabsstudiet, som ellers tilbage i midten af 1800-tallet var tænkt mere som statskundskabsstudiet i Århus. Her var der til gengæld personer som professor Max Sørensen og professor Troels Fink, der ville uddanne en ny slags embedsmænd. Derfor var der stadig i studiet forelæsninger i offentlig ret og en

masse økonomi, for vi skulle kunne klare os i konkurrence med de andre, tilføjer Mogens N. Pedersen.

Studiet bar tydeligt præg af, at det var nystartet. Og det viste sig af og til at have sine om ikke ulemper, så udfordringer da, at være studerende på et studium, som kun lige var ved at finde fodfæste.

– Vi havde en bog til verdenshistorie. Jeg har den stadig stående på hylden. En tyk, tyk tysk-svejtsisk verdenshistorie, som vi sad og bogede os igennem, og den var ikke sjov at have med at gøre. Og så 14 dage, før vi skulle op til eksamen, kom vores underviser Tage Kaarsted og sagde: Ved I hvad? Nu har jeg fundet en anden lærebog, en to-binds-bog. Skal vi ikke tage den i stedet for? Ja, jo, sagde vi. Vi havde ikke noget valg, siger Mogens N. Pedersen.

Til gengæld var engagementet fra undervisernes side stort, og det var let at tilgive dem eventuelle fodfejl.

– Professorerne var meget naturligt ikke statskundskabsfolk. Vi havde nærmest på fornemmelsen, at de hele tiden måtte læse en time foran. Og jeg husker, hvordan Erik Rasmussen stod der med sine store gule ark, siger Jørgen Flindt Pedersen.

– Han skrev kompendier i hånden, supplerer Mogens N. Pedersen og fortsætter:

– Og Poul Meyer, han var lynhurtig. Jeg mener, han blev udnævnt i maj, og

I 40 år har Jørgen Flindt Pedersen (tv.) gerne, men kærligt, drillet barndomsvennen Mogens N. Pedersen med, at han blev Danmarks første cand.scient.pol. – 20 minutter før Mogens.

FOTO: JAKOB MARK/AU-FOTO

JØRGEN FLINDT PEDERSEN, HJERTEBLOD, (GYLDENDAL, 2000).

efter sommerferien havde han en lærebog klar, som han selv havde skrevet.

De studerende kunne de første år tælles på nogle hænder, og det havde sine fordele for studiemiljøet, mener Mogens N. Pedersen.

– Vi kom meget tæt på lærerne. Altså forstået på den måde, at vi stadig var Des, men vi blev inviteret hjem til underviserne sammen med blandt andre tronfølgeren, som også har gået på studiet.

Hun boede på Kollegium 9, mens Mogens og Jørgen havde fået værelse på Kollegium 6. Altså hver sit værelse, og på hver sin gang.

– Det var meget lykkeligt. Det var meget svært at komme ind, for Parkkollegierne var de eneste kollegier i Århus på det tidspunkt. Mange af vores kammerater boede på nogle klamme værelser rundt i byen, siger Mogens N. Pedersen.

Jørgen Flindt Pedersen tilføjer, at det især også havde sin charme, at man i tørvejr kunne gå i hjemmesko til forelæsning, mens Mogens N. Pedersen stadig kan se for sig, at nogle endda gik rundt i slåbrok i Universitetsparken.

POLITISKE AMBITIONER

Det politiske engagement blev ikke kun brugt i undervisningen. Både Mogens N. Pedersen og Jørgen Flindt Pedersen var aktive i Frit Forum. De tænker i dag tilbage på gode timer tilbragt i en kælder:

– Frit Forum havde lejet en kælder på Kasserneboulevarden, og her duplikerede vi medlemsblade. De var næsten revolutionære. Det var nærmest det yderste venstre, man kunne forestille sig, og vi var jo bare socialdemokrater, kommer det med et grin fra Mogens N. Pedersen, der var Frit Forums repræsentant i Socialdemokratiets lokalafdeling.

Mogens var endda så aktiv, påtaler Jørgen, at han fik Jørgen til at stille op til byrådet i Århus. Om den episode skriver Jørgen i sin erindringsbog: "En sen aften kom Mogens ind på mit kollegieværelse og meddelte triumferende, at jeg var blevet valgt ind som nummer tolv på listen. Jeg følte mig stærkt bekymret. Nu var det ved at komme tæt på. Distanceblænderiet kunne endnu en gang blive afsløret. For Socialdemokratiet havde netop tolv medlemmer i det siddende byråd" (*Hjerteblod*, p. 116).

Om valget af Jørgen som kandidat og ikke sig selv, siger Mogens N. Pedersen i dag med et smil vendt mod Jørgen:

– Jeg var altid været meget uselvisk. Og Jørgen, han var præsentabel og god til at snakke for sig.

Jørgen Flindt Pedersen blev valgt ind. Blandt andet på et valgprogram, hvori han gik ind for gratis busser.

– Valgprogram, det havde vi ikke rigtigt, og vi anede ikke, hvad vi lige skulle slå på, så det blev noget med gratis busser, tilføjer Jørgen Flindt Pedersen om den episode, som skulle blive starten på fire år som byrådspolitiker.

VEJENE SKILLES

For ham var det store valg efter eksamen, om han skulle fortsætte i politik på et mere professionelt plan eller i stedet satse på journalistikken, som han havde prøvet kræfter med på den århusianske avis *Demokraten* allerede i studietiden.

– Det blev journalistikken. Jeg fik job på *Demokraten*, hvor jeg blev "omegnsmedarbejder", men det blev en lynkarriere, for kort efter stoppede udenrigsredaktøren, og så blev jeg spurgt, om jeg ville overtage den stilling. Så det ene øjeblik sad jeg og skrev om noget i Hasle og det næste om Vietnam. Jeg vidste lige lidt om begge dele. Men sådan var det. Vi var vant til, at der ikke var noget, der ikke kunne lade sig gøre. Vores selvtillid, den er aldrig overgået siden. Ikke noget var for stort, siger Jørgen Flindt Pedersen, som har rejst verden rundt som journalist, været ansvarshavende chefredaktør for *Det Fri Aktuelt* og senere administrerende direktør for TV 2.

For Mogens N. Pedersen tegnede fremtiden sig helt af sig selv foran ham. Efter eksamen blev han tilbudt job på universitetet som amanuensis, og det skulle blive hans karrierevej. I dag er han professor på Institut for Statskundskab på Syddansk Universitet – et institut, der siden 1998 har uddannet cand.scient.-pol.er som det tredje universitet i landet.

Ingen af dem blev "den nye type embedsmænd", som var målet med studiet. Men de er gode eksempler på, at statskundskab er et studium, som kan føre til meget. Begge missede 40-års-jubilæet i sommer, men de har givet hinanden ord på, at de kommer til 50-års-jubilæet.

Professor Jørgen Elklit er en efterspurgt rådgiver, når der rundt om i verden skal afholdes valg for at stoppe konflikter.

I DEMOKRATIETS TJENESTE

Beskedenhed er en god egenskab, siger Jørgen Elklit om sin rolle som konsulent, når demokratiet skal bidrage til at afslutte konflikter i verdens brændpunkter.

FOTO: JAKOB MARK/AU-FOTO

Rejsende i demokrati, kunne man med en vis ret kalde Jørgen Elklit.

Siden opbruddet efter den kolde krig har den 62-årige professor i statskundskab været vidt omkring på storpolitikkens scene, hvor hans ekspertise i folkestyre og valgsystemer har bragt ham tæt på brændpunkter som Bosnien, Afghanistan og Sydafrika.

Men Irak holder han sig fra trods stærke danske og internationale opfordringer til at deltage i forberedelserne til det valg, der efter planerne skal afvikles til januar.

– Sikkerhedsaspektet er naturligvis et vigtigt argument. Men der er også lagt nogle rammer for valget, som jeg ikke er enig i, og så har jeg svært ved at se, at netop jeg skulle engagere mig , forklarer Jørgen Elklit, der mener, at USA har en unuanceret tilgang til den komplekse situation i landet.

En solid faglig ballast er naturligvis den grundlæggende årsag til Jørgen Elklits mange opgaver som valgobservatør og -konsulent. Men hans flair for det politiske spil og tilliden til hans arbejde er lige så vigtige forudsætninger for, at han så ofte pakker kufferten hjemme i Odder – byen, der engang var valgeksperternes mønsterkommune for de prognoser, der krydrede en valgaften i fjernsynets sort-hvide dage.

FRIE OG FAIR VALG

Nu er det ikke netop Jørgen Elklits opgave at "sælge" demokrati a la Danmark. Kan han og kollegerne efter et valg konstatere, at det i alt væsentligt var frit og fair, og de involverede parter accepterer resultatet, er succeskriteriet indfriet. Det gælder især, når et valg skal bidrage til at afslutte konfliktsituationer. Ansvaret for, at det kan ske, har valgkommissionen.

En sådan var Jørgen Elklit medlem af i Sydafrika, da landet i 1994 gik til det valg, som afsluttede apartheidstyret. Og for sin indsats dengang fik han i april en demokratipris, da landet fejrede tiåret for det første frie valg.

– Når det lykkedes så godt i Sydafrika, var det blandt andet, fordi vi inddrog alle parter i forberedelserne til valget – også de mest nationalistiske og højreorienterede tilhængere af fortsat apartheidstyre – og skabte en forståelse for alt det, der kan gå galt ved et valg, som ikke afvikles under optimale omstændigheder, forklarer Jørgen Elklit.

Netop de manglende forsøg på at skabe den forståelse hos relevante politiske aktører efterlyser Jørgen Elklit i forbindelse med valget i Irak. Selv har han dog for nylig sammen med kollegaen, professor Palle Svensson, givet sit bidrag. For kort tid siden var de på en sviptur til Kuwait for over en weekend at give indfløjne politikere fra de dansk- og engelskkontrollerede områder i det sydlige Irak en indføring i frie og fair valg, de politiske partiers basale opgaver og udfordringer og de vanskeligheder, der kan opstå, når valgene afvikles.

DEBUT I NEPAL

Rollen som konsulent eller rejsende i demokrati kom i stand på en lidt tilfældig måde, fortæller Jørgen Elklit. Det var en tidligere studerende og senere kollega ved instituttet i Århus, der som embedsmand i Udenrigsministeriet kom i tanke om valgforskerne i Århus, da Nepal i 1990 bad Danida om hjælp til at udarbejde en ny forfatning og afholde valg. Via daværende professor Ole Borre blev Jørgen Elklit involveret sammen med Peter Germer, professor i statsforfatningsret, og endnu en jurist, lektor Tom Latrup-Pedersen. Sammen tog de til Kathmandu for at løse en opgave, de ikke tidligere havde prøvet.

– Men de godtog da vores forslag til, hvordan Danida kunne bidrage til afvikling af valget, og jeg vendte siden tilbage som rådgiver for den valgkommission, der blev oprettet.

ÅBEN OG ÆRLIG

Åbenhed og ærlighed er kodeordene for Jørgen Elklit, når han agerer fødselshjælper for demokratiet.

– Jeg prøver normalt at behandle alle ens, også selvom de i en bestemt sammenhæng ikke er så vigtige personer. I den forbindelse er beskedenhed en god egenskab. Man skal ikke komme og sige, man har løsningen på problemerne. En naturlig tilbageholdenhed bidrager i mange kulturer til at skabe den tillid, der er nødvendig ved siden af den faglige kompetence, siger Jørgen Elklit om konsulentopgaverne, som han som regel udfører på kontrakt med Danida eller internationale organisationer. Typisk afvikles de over et par uger på ulønnet orlov.

– Af hensyn til arbejde og familie har jeg det bedst med de korte missioner, siger professoren, der er overbevist om, at han sagtens kunne skabe sig en levevej på det internationale marked for "demokratikonsulenter".

– Men som ansat ved universitetet skal jeg i modsætning til andre konsulenter ikke altid tænke på den næste opgave. Det giver både frihed og troværdighed i rådgivningen. Rundt omkring ved man jo, at jeg ikke behøver at indrette mig efter en opdragsgiver, som gerne vil have bestemte svar, siger Jørgen Elklit, der foretrækker åbne analyseopgaver, som kalder på hans evne til at overbevise beslutningstagere om, at han har den gode løsning blandt flere mulige.

Den opgave lykkedes i Afghanistan.

FOTO: DENIS FARELL, SCANPIX

Jørgen Elklit, yderst til højre, var som medlem af Valgkommissionen tæt på begivenhederne, da Sydafrika i 1994 gik til det valg, som afsluttede apartheidstyret. Her annoncerer de tre medlemmer resultatet af valget, som de i alt væsentligt godkendte som frit og fair.

GIESELE WULFSOHN, SOUTH PHOTOGRAPHS

Valget i Sydafrika i april 1994 blev en national manifestation. På grund af det store fremmøde blev de planlagte to valgdage på Valgkommissionens anbefaling fordoblet.

I DEMOKRATIETS TJENESTE ...

Men kun i første omgang. Overgangsregeringen endte med at forkaste Jørgen Elklits forslag til en valglov, der sigtede på at styrke en udvikling af selvstændige politiske partier, som også var ideen i oplægget fra FN. Nu får afghanerne i stedet en valglov, som i højere grad tilgodeser stærke enkeltpersoner med stammebaserede magtbaser.

– Det er et system med indbygget ustabilitet, siger en lidt skuffet og irriteret Jørgen Elklit, der ikke havde tid til at være i Kabul, da overgangsregeringen traf sin beslutning.

– Jeg er ikke så naiv at tro, mit forslag var gået igennem, hvis jeg bare selv havde været der. Men det kunne måske have skabt tillid til, at en løsning som min ville være det rigtige i situationen.

FRA LESOTHO TIL ODDER

Rollen som en central kompromismager i Lesotho anser Jørgen Elklit selv som en af sine største succeser. Her opstod en mudret situation efter valget i 1998. Et valgsystem med flertalsvalg i enkeltmandskredse medførte, at regeringspartiet med 60 procent af stemmerne kunne besætte alle pladser i parlamentet på nær en enkelt. Da de efterfølgende urolighedder var nedkæmpet, og en kommission afgjorde, at der ikke var tale om valgsvindel, blev Jørgen Elklit tilkaldt for at være med til at finde et andet valgsystem. Som Danida-ansat konsulent blev det hans opgave at finde et kompromis mellem regering og opposition, uden at nogen af parterne tabte ansigt. Det lykkedes med så stor opbakning, at forslaget ikke skulle til folkeafstemning, og så kunne landet i ro og orden gå til valg i 2002.

– I mange andre forbindelser er jeg med som del af et team, men her kunne jeg se, at jeg i kraft af tilliden til min person fik gennemført et forslag, som alle parter kunne leve med.

Og herfra er der såmænd ikke så langt til valgekspertens glæde over sit con amore-bidrag til hjemkommunens folkeafstemning i forbindelse med kommunalreformen. Skulle Odder gå selv eller koble sig på enten Horsens eller Århus? Professorens pædagogiske evner blev udfordret, da han hørte om byrådets problemer med at få formuleret afstemningstemaet på en hensigtsmæssig og afbalanceret måde, og han fik så de lokale politikere med på en mere fagligt forsvarlig udformning af stemmesedlen. På samme vis har Jørgen Elklit hjulpet Sønderhald og Fjerritslev kommuner med at komme igennem komplicerede afstemninger.

Spørger man demokratieksperten om opgaver, han mangler at løse, peger han på et bedre valgsystem i Sydafrika, hvor han var med i et regeringsudvalg, der skulle komme med forslag til ny valglov, og desuden sidder i bestyrelsen for EISA, Valginstituttet for Det sydlige Afrika.

– Men Tanzania, hvor jeg i tidens løb har haft nogle opgaver, har også et valgsystem, der kunne have godt af et par forbedringer. Det kunne være spændende at være med til at ændre det.

Og så er der jo lige det store projekt sammen med en amerikansk kollega. De har i nogle år arbejdet på at udvikle et system, hvor 54 indikatorer tilsammen kan udtrykke kvaliteten af et valg.

– Det vil give et mere ensartet instrument og gøre det muligt at se svaghederne i hvert enkelt land, forklarer Jørgen Elklit om projektet, der også har vakt international interesse.

– Så jeg ser gerne, det kommer mere på skinner.

Særpris for AU-gustus' læsere 128,- kr., normalpris 198,- kr. (tilbuddet gælder til 31. januar 2005)

DET MENINGSFULDE LIV

Redigeret af Cecilie Eriksen

Oplevelsernes Tid

Parolen har længe været, at det er op til den enkelte selv at skabe mening og værdi i sit liv, fordi de store fortællinger er døde. Det har ført til, at vi i dag tror, at evig forandring og spændende oplevelser er essensen i et godt og meningsfuldt liv. Det er bl.a. disse tankegange, en række unge forskere og studerende fra Aarhus Universitet sætter til debat i antologien *Det meningsfulde liv*.

Dyrk haven frem for dig selv!

Forfattere kommer fra vidt forskellige fagtraditioner som *psykologi, medicin, filosofi, samfundsvidenskab, teologi, litteraturhistorie* og *naturvidenskab*. De belyser ud fra hvert deres fag, hvordan over-individuelle forhold som kultur, natur, det guddommelige og menneskelige fællesskaber ikke bare er rammerne for, men selve medierne for et meningsfuldt liv – på samme måde som en stemme er mediet for sang.

"Bogens forskellige forfattere ... har et vigtigt budskab til det hyperindividualistiske menneske ..."

CARSTEN RENÉ JØRGENSEN, POLITIKEN

"Herligt forfriskende! Og ikke mindst tiltrængt med fagligt kvalificerede bud på mening og det menneskelige liv ... Antologien er således højaktuel og ikke mindst flot udarbejdet. Den er derfor værd at læse ..."

KATJA BRØGGER JENSEN, SLAGMARK

"Et originalt og velargumenteret indslag i værdidebatten."

LEKTØRUDTALELSE

Med bidrag af
Birgitte Graakjær Hjort,
Peter C. Kjærgaard,
Svend Brinkmann,
Lise Gormsen,
Thomas H. Nielsen,
Christian T. Lystbæk
og Cecilie Eriksen

315 sider | 198,- kr. | 2. oplag | Aarhus Universitetsforlag 2003

BESTILLINGSKUPON

Sendes i kuvert
eller faxes til
Aarhus Universitetsforlag
Langelandsgade 177
8200 Århus N
Fax 89 42 53 80
www.unipress.dk

Undertegnede bestiller hermed ___stk.
Det Meningsfulde liv (+ forsendelse 38,- kr.)
(Bemærk forsendelse uden for Danmark 68,- kr.)

Navn _____

Adresse _____

_____

Dato _____ Underskrift _____

NB. Spar forsendelsesudgifterne! Medbring denne annonce og hent selv bogen på forlagets adresse.
Vi har åbent på hverdage mellem kl. 10 og 15.

Rektor Sten Tiedemann har formået at fastholde brugernes interesse for Folkeuniversitetet i Århus, selvom priserne på kurserne er steget med op til 80 procent.

FOTO: LARS KRUSE/AU-FOTO

SUCCES I TRÆNGSELSTIDER

Sten Tiedemann havde egentlig givet op. Opgivet at rende døre og mailbokse ind hos politikerne i håb om at få bevilget flere penge til Folkeuniversitetet, som i 2003 måtte se de statslige bevillinger blive halveret. Men da det så i sommer kom frem, at videnskabsminister Helge Sander ville bruge 16 mia. kroner på en ny højteknologifond, og regeringens egen Tænketank vedrørende Forskningsformidling anbefalede, at Folkeuniversitetet blev styrket, besluttede han sig alligevel for at kæmpe videre.

– Når regeringen ønsker mere forskningsformidling og større forståelse for forskning hos befolkningen, er det helt uforståeligt, at man ikke vil give penge til Folkeuniversitetet, siger rektor Sten Tiedemann.

Men hans indsats i løbet af efteråret for at råbe politikerne op ser ikke ud til at give det ønskede resultat. Tværtimod har Folkeuniversitetet også fået afslag på at få del i midlerne fra Tips- og Lottopuljen, som bl.a. aftenskolerne under oplysningsforbundene nyder godt af, og som for nylig var med til at redde Kaospilot-uddannelsen i Århus i endnu et år.

REALKOMPETENCER

Folkeuniversitetet har eksisteret i mere end 100 år og Århus-afdelingen siden 1946. Formålet er at udbrede kendskabet til videnskabens metoder og resultater. Gennem særligt tilrettelagte kurser og forelæsningsrækker giver Folkeuniversitetet mulighed for, at enhver, der har lyst og interesse, uanset uddannelse kan få indblik i forskningens verden.

– Det danske Folkeuniversitet er enestående. Man finder simpelthen ikke noget tilsvarende andre steder i verden. Men vi lever i en tid, hvor al uddannelse

Folkeoplysningen har det hårdt. Nedskæringer i statsstøtten og større egenbetaling har medført færre kursister på folkeuniversiteterne rundt om i landet. Kun Århus-afdelingen holder fordums niveau. Derfor tror rektor Sten Tiedemann på en fremtid for Folkeuniversitetet.

skal kunne måles og vejes og være formelt kompetencegivende. Det er det, man satser på fra politisk side, og derfor er vi underprioriteret, siger Sten Tiedemann.

Men han mener, man får masser af kompetencer ved at følge undervisning på Folkeuniversitetet, selv om man ikke får papir på dem. Realkompetencer er langt mere end et eksamensbevis.

– Der kan være lige så stort udbytte af at følge undervisning her som ved at følge et langt forløb på universitetet. For eksempel har vi kørt et forløb om netop kompetencebegrebet, hvor mange af kursisterne kom fra skoleverdenen. De havde brug for at vide noget mere om begrebet, fordi det er et stort diskussionemne på deres arbejdsplads. Forleden kom der en bankansat og spurgte til et kursus i islam, fordi han ville lære, hvordan han skulle forholde sig til den muslimske kundegruppe, fortæller Sten Tiedemann.

En af styrkerne ved undervisningen på Folkeuniversitetet er også de mange tværfaglige forløb som f.eks. forelæsningsrækken "Det meningsfulde liv", hvor den unge generation af forskere gav deres bud på dette spørgsmål.

DANNELSE OG KREATIVITET

Markedet for uddannelser har aldrig været større. Så hvorfor så lige vælge et kursus eller en foredragsrække på Folkeuniversitetet?

– Jeg tror, de fleste, der vælger Folkeuniversitetet, gør det ud fra et almen dannelses- og oplysningsønske. Folk vil gerne være klogere og engagere sig i samfundet. For andre handler det måske mere om, at de føler sig ansvarlige for deres egen efteruddannelse, så de er kvalificerede til jobbet og livet i almindelighed i en foranderlig verden, siger Sten Tiedemann.

Netop den foranderlige verden mener han gør hele folkeoplysningstanken vigtigere end nogensinde.

– Vi ved ikke præcist, hvilke kompetencer der bliver brug for i fremtiden. Vi skal leve af kreativiteten og det uventede, og derfor er vi nødt til at være vidende og dannede mennesker med mange tråde at trække på, siger han.

KRITISKE KURSISTER

Mens andre afdelinger af Folkeuniversitetet har været tvunget til at skære drastisk ned på grund af manglende tilmeldninger, har afdelingen i Århus fastholdt niveauet med små 10.000 kursister til de ca. 400 kurser og forelæsninger i 2004. Og det selv om priserne er steget med 70-80 procent.

– Det er jeg selvfølgelig meget glad for. Men kendsgerningen er, at vi kun lige holder næsen oven vande. Der er ikke råd til udvikling og slet ikke til en offensiv indsats for forskningsformidling, som politikerne ellers taler så meget om.

Prisstigningerne har ifølge Sten Tiedemann haft den effekt, at folk er blevet mere kritiske.

Det er de kendte og erfarne undervisere, der trækker, og folk gider ikke høre på en medkursist, der sidder og kloger sig nede på første række.

– Hvis en underviser ikke slår til med sit forløb, kommer der ingen, hvis vedkommende udbyder det igen. Så får de ikke forlænget kontrakten, siger Sten Tiedemann.

BEDRE TIDER

Selv om fremtiden for Folkeuniversitetet på kort sigt ikke tegner lys, forudser den århusianske rektor bedre tider.

– Jeg tror, Folkeuniversitetet har en fremtid. Det at gøre mennesker klogere vil altid spille en central rolle for menneskets og samfundets udvikling. Og så kan vi faktisk stadig tiltrække folk, bl.a. fordi vi henvender os til gruppen af veluddannede mennesker over 50. Den gruppe bliver i hvert fald ikke mindre. Så jeg tror, der er rygvind i sigte.

FOLKEUNIVERSITETET

blev stiftet i 1898 og har til formål at udbrede kendskabet til videnskabens metoder og resultater. Gennem afholdelse af særligt tilrettelagte forelæsningsrækker og kurser giver Folkeuniversitetet mulighed for, at enhver, der har lyst og interesse – uanset uddannelse – kan få indblik i forskningens verden. Folkeuniversitetet har afdelinger i universitetsbyerne København, Århus, Odense, Aalborg og Roskilde. Et kursus eller en forelæsningsrække koster mellem 70-110 kr. per dobbelttime. Der er halv pris for studerende og specialrabat til *Jyllands-Postens* abonnenter.

WWW.FOLKEUNIVERSITETET.DK

FOLKEUNIVERSITETET

VISTE VEJEN

En forelæsningsrække om kvantefysik på Folkeuniversitetet var øjenåbneren, da Jens Dybkjær Holbech skulle vælge studium.

FOTO: LARS KRUSE/AU-FOTO

Kvantefysikken på Folkeuniversitetet blev en øjenåbner for Jens Dybkjær Holbech.

Det er efterhånden en del år siden, Jens Dybkjær Holbech stod som en søgende ung mand og skulle vælge, hvilket universitetsstudium han skulle hoppe på. Egentlig var han mest hooked på noget med psykologi eller antropologi. Naturvidenskab var i hvert fald slet ikke inde i billedet. Undervisningen i gymnasiet havde ikke inspireret ham til at studere livets byggesten gennem fem-seks år på et universitet.

Mange af kammeraterne tog på højskole med håbet om at blive mere afklarede med livet og fremtiden, men Jens Dybkjær Holbech valgte en anden vej.

– Jeg lavede det, jeg kaldte min egen højskole. I et år tog jeg rundt for at snuse til forskellige fag. Det var en blanding af alt muligt lige fra guitarmusik på aftenskole til psykologi på Folkeuniversitetet, fortæller den 42-årige Jens Dybkjær Holbech, der i dag er kommunikationschef ved Det Naturvidenskabelige Fakultet på Aarhus Universitet.

EMINENTE FOREDRAG

En dag var han gået hen på Folkeuniversitetets sekretariat for at betale for nogle kurser. Mens han ventede i køen, faldt hans blik nærmest tilfældigt på nogle brochurer. Den ene annoncerede fire aftener med kvantefysik.

– Jeg læste brochuren og tænkte, at det lød da ret spændende. Jeg var slet ikke klar over, at der også var filosofiske aspekter i fysikken. Jeg kiggede hurtigt i min kalender, og da det blev min tur, valgte jeg at betale for de fire aftener også.

Kvantefysikken på Folkeuniversitetet blev en øjenåbner.

– Jeg kan huske, at det var nogle eminente foredrag af forskellige forskere. Det betød, at jeg vendte på en tallerken og begyndte at opsøge informationer om fysikuddannelsen på universitetet. Nu ville jeg læse fysik.

ET LØDIGHEDSSTEMPEL

Nogle år senere kunne han kalde sig cand.scient. i fysik og kemi. I tilbageblik var det især dybden ved kurserne på Folkeuniversitetet, der fascinerede ham.

– For mig havde det automatisk et lødighedsstempel, når det var en forsker, der talte om sit emne. Så vidste jeg, at personen virkelig vidste noget om det, vedkommende talte om, og jeg satte mig op til kurserne på en anden måde. En anden fordel var, at man kunne zappe rundt i alle hjørner og få lidt af det hele. Det var en meget billig måde at få adgang til ny viden på. Jeg havde stor glæde af det, siger Jens Dybkjær Holbech.

FOTO: LARS KRUSE/AU-FOTO

Gymnasielærer Marianne Clausen har brugt Folkeuniversitetet til at orientere sig i den samfundsvidenskabelige forskning.

SUPERBRUGEREN

Marianne Clausen har været fast gæst til forelæsningsrækkerne på Folkeuniversitetet i mange år. Sammen med andre samfundsfagslærere på Tørring Amtsgymnasium har hun brugt forelæsningerne til at ajourføre sig med emner inden for samfundsvidenskaben.

– For mig handler det om at få inspiration til nye indgange og vinkler i min egen undervisning. Her har foredragsrækkerne været helt ideelle. Jeg har fulgt forelæsninger om globalisering, moderne sociologi, magtudredningen, velfærdsstaten, amerikansk udenrigspolitik og meget andet, fortæller Marianne Clausen.

Ved flere lejligheder har hun spurgt og fået grønt lys til at tage nogle elever med til forelæsningerne.

– Jeg mener, det er vigtigt, at elever med samfundsfag på højt niveau en gang imellem får mulighed for at opleve et fagligt løft. Styrken ved Folkeuniversitetet er jo netop, at undervisningen er på universitetsniveau, siger Marianne Clausen.

UFORPLIGTENDE

Det uforpligtende element er ifølge Marianne Clausen en anden styrke ved Folkeuniversitetet.

– Det er nemt. Du møder bare op og tager imod. Ingen forventer, at du bidrager med noget eller læser noget. Tingene bliver præsenteret, og så kan du selv vælge det ud, du kan bruge og gerne vil grave lidt dybere i. Det er ikke traditionel efteruddannelse, hvor man skal læse, skrive opgave og gå til eksamen, siger Marianne Clausen, hvis arbejdsplads betaler for kurserne.

– Men det betyder nu ikke noget. Jeg ville gøre det alligevel. Jeg synes, det er en billig måde at få adgang til den nyeste viden på.

FOLKEOPLYSNING

Marianne Clausen glæder sig over, at folkeoplysningen blomstrer. Folkeuniversitetet er for alle med lyst og interesse til at blive klogere på alverdens emner.

– Det overrasker og glæder mig altid, at så mange ældre mennesker møder op til forelæsningerne. Jeg forestiller mig, at tilbuddene må være rettet til sådan nogle som mig, der kan bruge det i forhold til deres arbejde. Men der kommer masser af folk, som bare er nysgerrige og gerne vil være klogere. Det er jo egentlig fantastisk.

DET SKER PÅ FOLKEUNIVERSITETET

Udvalgte forelæsninger på Folkeuniversitetet i foråret 2005.

Læs mere på www.folkeuniversitetet.au.dk.

FILOSOFI & RELIGION

- Filosofisk praksis
- Hellig krig – korstog og jihad
- Teologi og darwinisme
- Mystik - Vestens glemte tradition
- Den historiske Jesus
- Luther før og nu
- Livet efter døden i de store verdensreligioner
- Wittgenstein og videnskaberne

IDÉ- & KULTURHISTORIE

- Genopfindelsen af H.C. Andersen
- Kompetencer – hvad skal de gøre godt for?
- Store opgør i europæisk idéhistorie
- Det gode liv

ARKITEKTUR & KUNST

- Den bedste danske moderne arkitektur
- Kvinder omkring H.C. Andersen

LITTERATUR & FILM

- Per Højholt – in memoriam

HISTORIE OG ARKÆOLOGI

- Islands historie
- Norge i 100 år
- Danmark og omverdenen i vikingetiden
- 1. Verdenskrig
- Den Gamle By
- Danske herregårde
- Valfart i middelalderen
- Århus Bys historie
- Fra kanonerne i august 1914 til Berlin-murens fald
- Brug og misbrug af historien
- Riget i Midten:
- Det Osmanniske Rige
- Det danske imperiums storhed og fald
- Napoleon Bonapartes historie
- Stalins hjemmefront

SAMFUNDSFAG

- Kina – som at ride på en tiger
- Folk – danskhed, magt og nationalisme
- Marxisme – hvad skal vi med det i dag?
- Amerika – drøm og dæmon
- Flygtninge og det flerkulturelle Danmark
- Mellemøsten – religion og samfund
- Tyrkiet – en del af Europa og EU?

NATURVIDENSKAB

- Naturen din, min eller helt sin egen
- Livets oprindelse

ORGANISATION & KOMMUNIKATION

- Forandringsledelse
- Evaluering – hvad skal det gøre godt for?

I år slutter den største danske forskningsindsats på miljøområdet, Det Strategiske Miljøforskningsprogram (SMP). Der er bevilget ca. 700 mio. kr. til mere end 600 danske og internationale forskere, og der er udklækket op imod 400 ph.d.er. Aarhus Universitet var stærkt repræsenteret med de tre centre: Center for Samfundsvidenskabelig Miljøforskning, Center for Strategisk Miljøforskning i Marine Områder og Center for Biokemisk og Arbejdsmedicinsk Epidemiologi – forskningscentre, der hver især gjorde sig fornemt bemærket.

Ledelsen blev lagt i hænderne på den tidligere dekan på Det Naturvidenskabelige Fakultet og nuværende forsknings- og uddannelsesrådgiver i Verdensbanken Lauritz Holm-Nielsen. Analyseinstituttet Mandag Morgen kalder det:

MILJØVIDEN
I VERDENSKLASSE

"Et gevaldigt kvalitetsløft, der forandrede et spredt og broget forskningsfelt til noget nær et samlet vidensmiljø i verdensklasse. Samfundet har kort sagt fået rigtig meget god forskning for pengene." Sådan konkluderede analyseinstituttet Mandag Morgen, da det den 27. oktober offentliggjorde en samlet evaluering af den største danske forskningsindsats på miljøområdet i 90'erne, Det Strategiske Miljøforskningsprogram (SMP), der slutter med udgangen af 2004. Evalueringen bygger på interview med en række danske og udenlandske eksperter. Mandag Morgen fremhæver, at der blev etableret stærke forskningsnetværk på tværs af institutionerne, og at SMP var en meget effektiv rugekasse for unge forskningstalenter.

Men der er også plads til kritik. I evalueringsrapporten hedder det bl.a., at der har været for lidt fokus på, hvordan forskningsresultaterne kunne gøres nyttige for brugerne, at samspillet mellem naturvidenskaben og samfundsvidenskaben har været for ringe, og at udfasningen af projekterne ofte har været for brat med for få muligheder for at sikre kontinuitet inden for lovende forskningsfelter.

SMP KORT

Det Strategiske Miljøforskningsprogram dækkede de vigtigste miljøproblemer i jord, vand og luft, herunder:

- at styrke kvaliteten af forskningen på miljøområdet
- at koordinere forskningen på miljøområdet
- at sikre nyttiggørelsen af forskningen.

Styringen blev lagt i hænderne på en lille ledelsesgruppe – anført af uddannelses- og forskningsrådgiver i Verdensbanken Lauritz Holm-Nielsen. De øvrige medlemmer var Ole Olsen, forskningsdirektør i Danmarks JordbrugsForskning, Helle Pilsgaard, videdirektør i Miljøstyrelsen, Claus Christiansen, direktør i Research Unlimited, og Erland Porsmose, museumsdirektør for Kerteminde Egnens Museer.

Programmet løb oprindelig fra 1992 til 1996, hvorefter det blev fornyet frem til 2004. Der er bevilget ca. 700 millioner kr. til mere end 600 danske og internationale forskere, og mellem 300 og 400 ph.d.er er blevet udklækket i SMP.

Forskningen var organiseret i 29 forskningscentre uden mure. En midtvejsevaluering fra 1997 viste, at der i programmets første halvdel (1992-1996) var produceret mere end 2.700 publikationer – heraf 1.100 underkastet peer review. Hertil kommer knap 1.000 konference-papers. Der findes ingen optælling af publiceringen efter 1996, men meget tyder på, at niveauet i denne periode var endnu højere. Rapporten *Miljøviden i verdensklasse?* kan ses på: www.smp.au.dk.

PROFESSIONEL FORSKNINGS-ORGANISATOR

Det var ikke en tilfældighed, at den tidligere dekan på Det Naturvidenskabelige Fakultet, tidligere rektor for Forskerakademiet og nuværende uddannelses- og forskningsrådgiver i Verdensbanken Lauritz Holm-Nielsen, i 1992 blev sat i spidsen for den største samlede satsning på miljøforskningsområdet herhjemme. Siden han i 1985 stoppede sin forskerkarriere i systematisk botanik, har han beskæftiget sig med organisering af forskning og uddannelser, de seneste i Verdensbanken, hvor han har til opgave at formidle og sikre bankens investeringer i forskning og uddannelse i Latinamerika.

ALTID PÅ FARTEN

Til daglig har han kontor i Washington D.C., hvor han også bor sammen med sin kone. Bor er måske så meget sagt, for Lauritz Holm-Nielsen er på farten ca. 200 dage om året.

Det er en tilværelse, der passer ham fint. Det kan skyldes, at han er ud af en gammel sømandsslægt fra Fanø. I hvert fald arbejder han lige godt, uanset om han er til møde i København eller Rio. Men det skyldes også, at han er utrolig glad for sit arbejde: at få forskning og uddannelsesplaner til at blive til noget, og at få unge forskningstalenter til at spire frem, uanset deres sociale status.

SYSTEMATISK BOTANIKER

Til at holde rede på de mange møder med nye mennesker på forskellige steder bruger han ikke indviklede edb-systemer, men derimod uddannelsen som botaniker.

– Systematisk botanik går ud på at være meget organiseret – at lægge ting i kasser. Min hjerne er blevet trænet til at være organiseret, og det bruger jeg i min dagligdag, siger han.

Arbejdet som uddannelses- og forskningsrådgiver indebærer spændende møder med præsidenter, undervisningsministre, finansministre og lignende, men det mest givende er mødet med ligesindede forskere og højtuddannede fra hele verden.

– Det er ikke sådan, at jeg kommer og fortæller, hvordan tingene skal være. Forskerne kender deres eget land, og de er mindst lige så godt uddannet, som jeg er – eller næsten, de er jo ikke fra Aarhus Universitet, tilføjer han med et grin.

GÅR IKKE EFTER MAGTEN

Lauritz Holm-Nielsen var næstformand i Forskningskommissionen 2000, da der i sin tid skulle laves forskningsstrategier herhjemme, men ellers har han stort set siddet for bordenden i de råd og bestyrelser, han har været med i, herunder som formand for bestyrelsen for det Internationale Institut for Plantegenetiske Ressourcer, IPGRI, og formand for det Internationale Center for Tropisk Landbrug, CIAT. Men det er ikke magten, der driver den nu afgående formand for SMP.

– Jeg går ikke efter magten, men jeg vil gerne have indflydelse på forsknings- og uddannelsespolitik, fordi jeg forstår den problematik, mange forskere sidder i. Der er mange, som laver forsknings- og uddannelsespolitik uden at vide, hvad det drejer sig om. De har mange udmærkede ideologier, men det er ikke nok. Det drejer sig om at skære ind til benet, afstikke klare rammer og udvise tillid – og det er jeg nok meget god til, siger Lauritz Holm-Nielsen.

FOTO: NINA LEMVIGH-MÜLLER

Lauritz Holm-Nielsen er ikke i tvivl om, at Danmark har fået masser af miljøviden for pengene gennem Det Strategiske Miljøforskningsprogram.

12 ÅR MED STRATEGISK MILJØFORSKNING

Lauritz Holm-Nielsens filosofi "keep it simple and trust your partners" har han i bogstaveligste forstand overført til SMP.

– Vi har forsøgt at gøre det så simpelt som muligt. Vi har haft en snæver ledelsesgruppe og en meget lille administration, der har holdt styr på et meget stort program. Vi lagde rammer, vi gav frihed og vi brugte ikke tiden på at kontrollere forskerne – det har givet store resultater.

– Jeg synes, at Danmark har fået masser af miljøviden for pengene. Det skyldes, at alle de mange involverede forskere og ph.d.er har leveret en utrolig flot forskningspræstation, siger han.

SPÆNDENDE FORSKNINGS-MILJØER

SMP blev oprettet på et tidspunkt, hvor miljøforskningen i Danmark var meget spredt. Godt nok var man begyndt at se på udledning af kvælstof, fosfor og spildevand til vandløbene – og de første døde hummere havde vist sig på tv, men ifølge Lauritz Holm-Nielsen var miljøforskning ikke noget positivt ord i forskningsverdenen i starten af 90'erne.

– Vi kom fra en situation, hvor der blev stillet meget store spørgsmål til miljøforskningens kvalitet. På universiteterne drev man en del biologisk, teknisk og geologisk forskning i retning af miljøet, men miljøforskningen hang ikke sammen. Det gør den i dag, og der er via SMP opbygget en række spændende forskningsmiljøer på universiteterne og på sektorforskningsinstitutionerne på miljøområdet.

VIDENSGRUNDLAGET ER FUNDAMENTET

Et af kritikpunkterne mod SMP går på, at samarbejdet med praksis ikke var godt nok.

- De følgegrupper, som skulle være bindeleddet mellem forskningen og praksis, fungerede ikke alle lige godt. Det skyldes ikke kun, at forskerne burde have fokuseret mere på dette samspil, det skyldes også manglende tid og måske interesse fra de potentielle samarbejdspartnere i det offentlige og erhvervslivet, siger Lauritz Holm-Nielsen.

Et andet kritikpunkt går på den sparsomme omtale og debat om miljøforskning i pressen.

– Jeg har generelt ikke noget imod en debat og konfrontation i pressen, hvor meningerne brydes. Det vigtigste for os var dog, at der ikke var uenighed om selve vidensgrundlaget for miljødebatten. Jeg er sikker på, at et fælles vidensgrundlag løfter den politiske debat op på et højere plan, og at SMP har bidraget til dette løft.

For Lauritz Holm-Nielsen var det vigtigt, at SMP var et forskningsprogram og ikke et vurderingsprogram. Han mener, at Institut for Miljøvurdering er en fejlinvestering, som bærer et stort ansvar for, at miljødebatten i Danmark går i den gale retning.

– I dag er der næsten gået mode i at sætte spørgsmålstegn ved det vidensgrundlag, vi skal bygge vores miljøpolitik på. Jeg kender ingen andre steder end Danmark, hvor man mener, at det er holdbart. Det ender med, at vi sidder og diskuterer miljøpolitik ud fra meninger og holdninger – det er rendyrket "Erasmus Montanus".

– Der er massevis af hårde facts i de miljøproblemer, vi har i dag, og det er dem, vi skal prøve at få fat i. Det er der, vi skal bruge ressourcerne. Så er det op til politikerne og befolkningen at træffe valget, om vi skal gøre noget ved det, eller hvad vi skal gøre ved det for at sikre et ordentligt miljø fremover, siger Lauritz Holm-Nielsen.

GENNEMBRUD FOR MILJØJURA

Da Ellen Margrethe Basse skrev sin doktordisputats i 80'erne i miljøret, var det at kombinere miljø og jura noget, man rystede på hovedet ad og forbandt med venstreorienteret beskæftigelse.

Sådan er det ikke længere. I dag er indsigt i miljølovgivningen blevet en efterspurgt kompetence, både i det offentlige og i det private erhvervsliv. Og Ellen Margrethe Basse, professor på Juridisk Institut, har været med hele vejen.

I 1992 fik hun til opgave at opbygge Center for Samfundsvidenskabelig Miljøforskning (CeSaM). Centret skulle vurdere muligheder og barrierer for miljøpolitiske initiativer og styrke forskningen på tværs af filosofi, etik, jura, politologi og økonomisk psykologi. Det var et samarbejde, der i første omgang omfattede Samfundsvidenskab, Teologi og Handelshøjskolen i Århus, og som i 1996 blev udvidet med en række institutter fra forskellige universiteter.

SPARKE TIL MILJØDEBATTEN

– Vi satsede meget på at styrke ph.d.-uddannelserne, fordi det styrker forskningen både inden for og på tværs af faggrænserne. Vi indledte også et samarbejde med de nordiske lande om uddannelse af ph.d.er, hvor CeSaM fik en koordinerende rolle. Det blev til mange ph.d.er, specielt på det juridiske område, siger Ellen Margrethe Basse.

I gennemgangen af centret fremhæver Mandag Morgen specielt CeSaMs rådgivning til amter og kommuner, Miljøministeriet og EU-Kommissionen, og centret får også ros for sin formidling og dialog med politikere og medier.

Formand for Miljøudvalget Ejvind Vesselbo (V) siger i rapporten: "Hun og hendes center har ved flere lejligheder formået at flytte miljøjura og etiske problemstillinger i den danske miljølovgivning ind i mediernes søgelys – og dermed bidraget til at sparke en meget vigtig debat i gang."

IKKE ET FOREGANGSLAND

Ellen Margrethe Basse er meget åben over for kritikken om, at det ikke lykkedes at skabe et stærkt dynamisk samarbejde med naturvidenskaben.

– Det er surt, at det ikke lykkedes, men der var simpelthen ikke overskud til det, siger hun ærligt.

– Vi prioriterede det internationale samarbejde, forskeruddannelsen og det at forstå hinanden på tværs af ni humanistiske og samfundsvidenskabelige discipliner. Vi har fået skabt en masse ny viden på området, og der sidder i dag højt kvalificerede medarbejdere både på universiteterne, i sektorforskningen og i erhvervslivet, siger hun med en vis tilfredshed.

– Vi brugte mange kræfter på at sætte det danske lovgivningssystem ind i det EU-retslige og internationale lovgivningssystem. Og ikke mindst at gøre det klart, at Danmark ikke er det foregangsland på miljøområdet, som mange tror vi er. Langt hen ad vejen er det EU, som fastsætter lovgivningen. Typisk med en strengere lovgivning end den, vi kender.

CeSaM er i dag et center ved Danmarks Miljøundersøgelser med tidligere medarbejder ved CeSaM Michael Skov Andersen som centerleder.

Professor Ellen Margrethe Basse og CeSaM var med til at sparke miljødebatten i gang herhjemme.

FOTO: LARS KRUSE/AU-FOTO

"MILJØBIBEL"

CeSaM producerede bl.a. de seks bind *Miljøretten I-VI*, den første samlede danske fremstilling af miljøregulering, siden von Eyben i 1978 udsendte *Dansk Miljøret*. De seks bind er netop ved at blive revideret.

FOTO: LARS KRUSE/AU-FOTO

Bente Lomstein studerer ålegræs ved Århusbugten. Ålegræs har været på retur i de danske farvande pga. den øgede næringsstoftilførsel.

SAMARBEJDE OM HAVMILJØET

Lektor Bente Lomstein fra Afdeling for Mikrobiologi får stor ros for den strategiske indsats i SMP. Hun ledede fra 1992-1996 Center for Strategisk Miljøforskning i Marine Områder. Centret fik ikke penge til at fortsætte i SMP2, men både centret og Bente Lomstein fremhæves i evalueringen fra Mandag Morgen for den fine forskning og specielt for måden, hvorpå hun inddrog brugerne i forskningen og fik resultaterne implementeret i praksis.

FRA GRUNDFORSKNING TIL PRAKSIS

Forskningen i centret har været med til at kortlægge den store variation, der er i næringsstoftilførslen fra land. Herunder, at amternes månedlige målinger i havmiljøet ikke altid gav det korrekte billede af næringsstofniveauet i det. På centrets anbefalinger har mange amter i dag sat målefrekvensen op eller benytter selvregistrerende udstyr, som måler koncentrationerne mere hyppigt.

– Det er selvfølgelig en stor tilfredsstillelse, når resultater fra grundforskning på den måde finder anvendelse i praksis, og det er et rigtig godt eksempel på vidensoverførsel, siger Bente Lomstein.

Men at det netop lykkedes for Bente Lomstein at få vigtig viden implementeret i praksis, er måske ikke så overraskende. Allerede fra centrets start inviterede hun alle brugerne af havforskningen herhjemme, styrelser, amter og fiskeriorganisationer m.fl., med i en følgegruppe. Og det er ifølge Bente Lomstein den væsentligste årsag til centrets succes – en påstand, hun ikke står alene med.

"At invitere brugerne så tæt på var ikke hverdagskost i forskningsverdenen anno 1993. Men tilmed at sikre, at brugere følte sig som ligeværdige samarbejdspartnere, er lidt af et mesterstykke," skriver Mandag Morgen i evalueringsrapporten.

DE TUNGE SPØRGSMÅL

Bente Lomstein lægger ikke skjul på, at hun gerne havde fortsat arbejdet med Center for Strategisk Miljøforskning i Marine Områder.

– Vi havde på det tidspunkt opbygget et supergodt team af forskere og nogle meget velfungerende netværk blandt brugerne. Vi producerede mange ph.d.er og kandidater. Samtidig havde vi fat i nogle af de virkelig tunge problemstillinger inden for havmiljøet og stiller selv to drilske spørgsmål:

– Hvorfor fører den forøgede mængde af næringsstoffer til havmiljøet f.eks. ikke til en forøget mængde af fisk? Og hvorfor oplever vi nu, at mængden af vandmænd er stærkt stigende? Vi ved det faktisk ikke. Hvad vi derimod nu ved, er, at havmiljøet har en stor bufferkapacitet mod store menneskeskabte påvirkninger, men når man over et vist punkt, så bryder systemet totalt sammen, siger Bente Lomstein med henvisning til de tilbagevendende iltsvindsproblemer og bundvendinger om sommeren.

I forbindelse med lukningen af Center for Strategisk Miljøforskning i Marine Områder udgav man bogen *Havmiljøet ved årtusindskiftet*, som i dag bl.a. anvendes som undervisningsmateriale.

DEN FARLIGE BYLUFT

Center for Biokemisk og Arbejdsmedicinsk Epidemiologi får topkarakter, hvad angår forskningsaktivitet og international gennemslagskraft. Det viser den citationsundersøgelse, som blev offentliggjort i det sidste nummer af *Miljøforskning* (nr. 58).

Det kommer lidt bag på professor Herman Autrup, Institut for Miljø og Arbejdsmedicin, at det center, han ledede fra 1992-96, scorer så højt i antallet af citerede artikler, men det burde det egentlig ikke – for lige siden centret stoppede, har der været internationalt bud efter den århusianske forsker og hans kolleger fra centret.

– Det er naturligvis glædeligt, at vores forskning er blevet accepteret internationalt. Vi havde et fortrinligt samarbejde, og den videnskabelige formidling fungerede perfekt, siger Herman Autrup.

Formålet med Center for Biokemisk og Arbejdsmedicinsk Epidemiologi var bl.a. at undersøge, om luftforureningen i byer som København kan være kræftfremkaldende, og om der er sammenhæng mellem luftforurening og børnecancer, samt at udvikle og validere biologiske markører.

UDSTØDNINGSGASSER ØGER KRÆFTRISIKO

Undersøgelserne viste, at københavnere var mere påvirket af luftforureningen end hidtil antaget. Bybusserne blev hurtigt udråbt som de store syndere, og konsekvensen blev mere miljøvenlige bybusser. Undersøgelser af buschauffører og postbude viste, at de to faggrupper generelt var mere udsatte for kræft på grund af udstødningsgasser.

– Her var det dog sværere at se en klar sammenhæng mellem kræft og udstødningsgasser, bl.a. fordi en del af de kræftformer, vi fandt, kunne relateres til tobak og alkohol, siger Herman Autrup.

– Vi udviklede computersimulerede modeller, der kunne beregne, hvor meget luftforurening kræftramte børn havde været udsat for fra den dag, de var blevet undfanget, til de udviklede kræft. Her fandt vi en sammenhæng mellem udstødningsgassen benzen og risikoen for, at børn udvikler leukæmi, siger Herman Autrup.

STARTEDE FRA SCRATCH

– Da vi startede i 1992, eksisterede der ikke noget samarbejde på området. Man havde godt nok registreret luftforurening i byerne, men havde ikke noget kendskab til problemets omfang. Man vidste heller ikke meget om biomarkører, og hvordan de kan bruges til at påvise, om en person har været eksponeret for f.eks. luftforurening, og i hvilket omfang det kan udvikle sig til kræft. Det ved vi i dag, siger Herman Autrup.

Center for Biokemisk og Arbejdsmedicinsk Epidemiologi var et af de store centre og involverede stort set alle, der arbejder med kræft og arbejdsmiljø herhjemme. I 1996 ændrede man strategi i SMP og splittede centret op i mindre enheder – en beslutning, Herman Autrup ikke var helt enig i.

– Vi fortsatte under SMP2, men på et helt andet niveau. Opsplitningen styrkede måske de politiske behov, men ikke det videnskabelige arbejde, siger Herman Autrup.

I dag glæder Herman Autrup sig over, at forskningen i miljøfremmede stoffer har fået ny luft i forskningsprogrammet, AIRPOLIFE, som er koordineret af Københavns Universitet, men med mange af de samme forskere. Lige nu skriver han på et oplæg til EU's syvende rammeprogram, fordi man her for alvor ønsker at efterprøve de forskningsresultater, som Center for Biokemisk og Arbejdsmedicinsk Epidemiologi frembragte i midten af 90'erne.

FOTO: JAKOB MARK/AU-FOTO

Professor Herman Autrup og hans kolleger påviste allerede i midten af 90'erne, at udstødningsgasser øger risikoen for kræft. En af konsekvenserne var, at der blev indført mere miljøvenlige bybusser.

Særpris for AU-gustus' læsere 200,- kr. *(tilbuddet gælder indtil 31. januar 2005)*

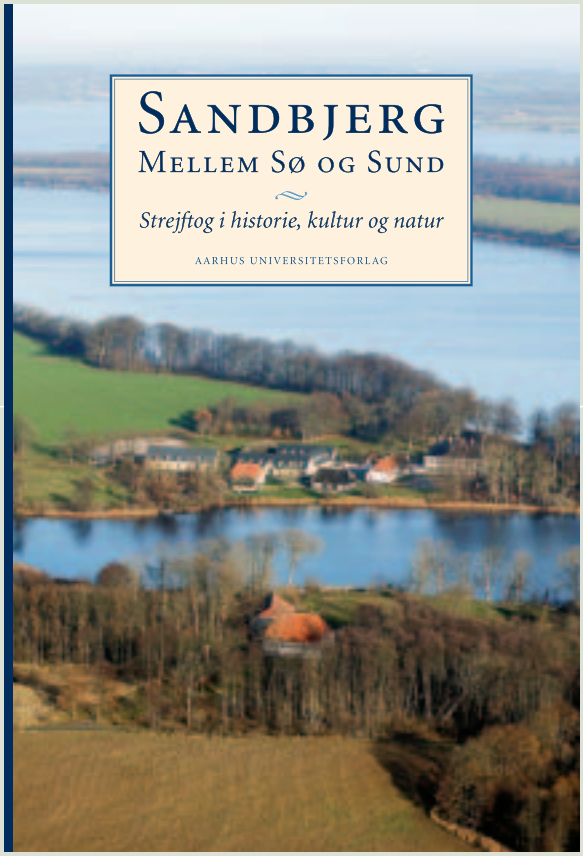

415 sider, indbundet
Normalpris: 298,- kr.

Bogen er rigt illustreret

Sandbjerg
Mellem Sø og Sund
Strejftog i historie, kultur og natur

Redigeret af Søren Rasmussen

I anledning af 50-års jubilæet for Aarhus Universitets overtagelse af Sandbjerg Gods (beliggende ved Als Sund) i 1954 kommer denne bogs 17 bidrag rundt om bl.a. godsets tidlige historie, Sandbjergs bebyggelseshistorie, interiør og billedskat, gæstebud og dagligliv, Sandbjergs vandbygningsanlæg og mølledrift og Sandbjerg som godsinspektorat samt geologien og floraen omkring Sandbjerg.

Med bidrag af Inge Adriansen, Hans Fink, Erik B. Nielsen, Kaj Raunsgaard Pedersen, Carsten Porskrog Rasmussen, Søren Rasmussen, Hans-Henrik Schierup og Mette Smed

BESTILLINGSKUPON

Sendes i kuvert
eller faxes til
Aarhus Universitetsforlag
Langelandsgade 177
8200 Århus N
Fax 89 42 53 80
www.unipress.dk

Undertegnede bestiller hermed ___stk.
Sandbjerg Mellem Sø og Sund, tilbudspris 200 kr. (+ forsendelse 38,- kr.)
(Bemærk forsendelse uden for Danmark 68,- kr.)

Navn _____

Adresse _____

_____

Dato _____ Underskrift _____

NB. Spar forsendelsesudgifterne!
Medbring denne annonce og hent selv bogen på forlagets adresse.
Vi har åbent på hverdage mellem kl. 10 og 15.

PATENT

PÅ PROTEIN

Proteinet hedder osteopontin eller OPN og er Esben Skipper Sørensens opdagelse. I et patentsamarbejde med Arla Foods er Aarhus Universitet i gang med at berige verden med dette proteins gavnlige egenskaber.

Hvad nu, hvis man kunne forstærke menneskets immunsystem med et enkelt mælkeprotein? Og hvad, hvis det samme protein kunne sikre os mod huller i tænderne? Disse spørgsmål bliver stillet på Molekylærbiologisk Institut af forskere, som arbejder tæt sammen med Danmarks mælkeindustri i et projekt, der skal afsøge proteinet OPN's fordelagtige egenskaber.

Projektet opstod, da Esben Skipper Sørensen, lektor og projektleder på Laboratorium for Proteinkemi, i begyndelsen på sit specialeprojekt først i 90'erne blev sat til at undersøge de generelle karakteristika ved mælk. I undersøgelserne fandt han frem til proteinet OPN, og på det tidspunkt var der en del skriverier om OPN's gunstige virkning i forhold til knoglevæv. Der viste sig hurtigt et spændende forskningspotentiale i netop dette protein, især da man fandt det i store mængder i modermælk.

– Vi var de første i verden, der opdagede, at menneskets modermælk indeholder mange gange mere OPN end komælk. Det fik os til at spekulere i, om OPN kunne være en af forklaringerne på modermælkens gavnlige egenskaber, siger Esben Skipper Sørensen, der leder forskningen.

Opdagelsen har siden givet tre patenter til Aarhus Universitet. Det ene handler om, hvordan man udvinder OPN af komælk. Det andet om, hvordan man anvender det i modermælkserstatning, og det tredje og nyeste handler om en anden kvalitet ved proteinet, der gør det brugbart i kampen mod karies.

ERHVERVSSAMARBEJDE

Samarbejdet er efter Esben Skipper Sørensen mening uden for normen af, hvordan sådanne ting normalt opstår.

– Vi stod med en komponent og sagde: "Nu kan vi lave det, kan I finde ud af at bruge det til noget?" Min forståelse er, at det normalt er industrien, der kommer til universitetet for at få løst en specifik opgave, fortæller molekylærbiologen.

Han ser sig selv lidt som en provokatør i forholdet til Arla. Hans rolle i samarbejdet er at tilbyde viden fra et område, de ikke selv dækker, og deres er så at moderere hans ideer, så de bliver til at sælge.

– Jeg tænker slet ikke på de problemer, de kunne have med produktet markedsføringsmæssigt eller logistisk. Det er ikke min opgave. Her er det deres viden, der skal bruges.

Denne gensidige videnudveksling er ifølge Esben Skipper Sørensen et eksempel på den formidling af forskningen, der er en del af den nye universitetslov: At kunne være med til at sende noget af den viden, Aarhus Universitetet producerer, videre til aftagere i industrien, der så kan udvikle potentialet i produktionsøjemed.

– Vi havde brug for en mælkeproducent af Arlas størrelse for at gennemføre vores prøveproduktion. Der skal meget store mængder mælk til, da indholdet af OPN i komælk er meget lille.

EN MODEL

Et sådant samarbejde har sine udfordringer, for der er nogle fundamentale forskelle mellem universitetsverdenen og industrien, mener Esben Skipper Sørensen:

– Den ene skal publicere forskningsresultater, den anden producere for at overleve. Hvis man ønsker at samarbejde i højere grad med erhvervslivet, er det nødvendigt for universitetet i langt højere grad at meritere forskere for den viden, der ikke publiceres i rent traditionel forstand. Det kan være viden, der i stedet patenteres eller indgår i udvikling af nye produkter.

FOTO: LARS KRUSE/AU-FOTO

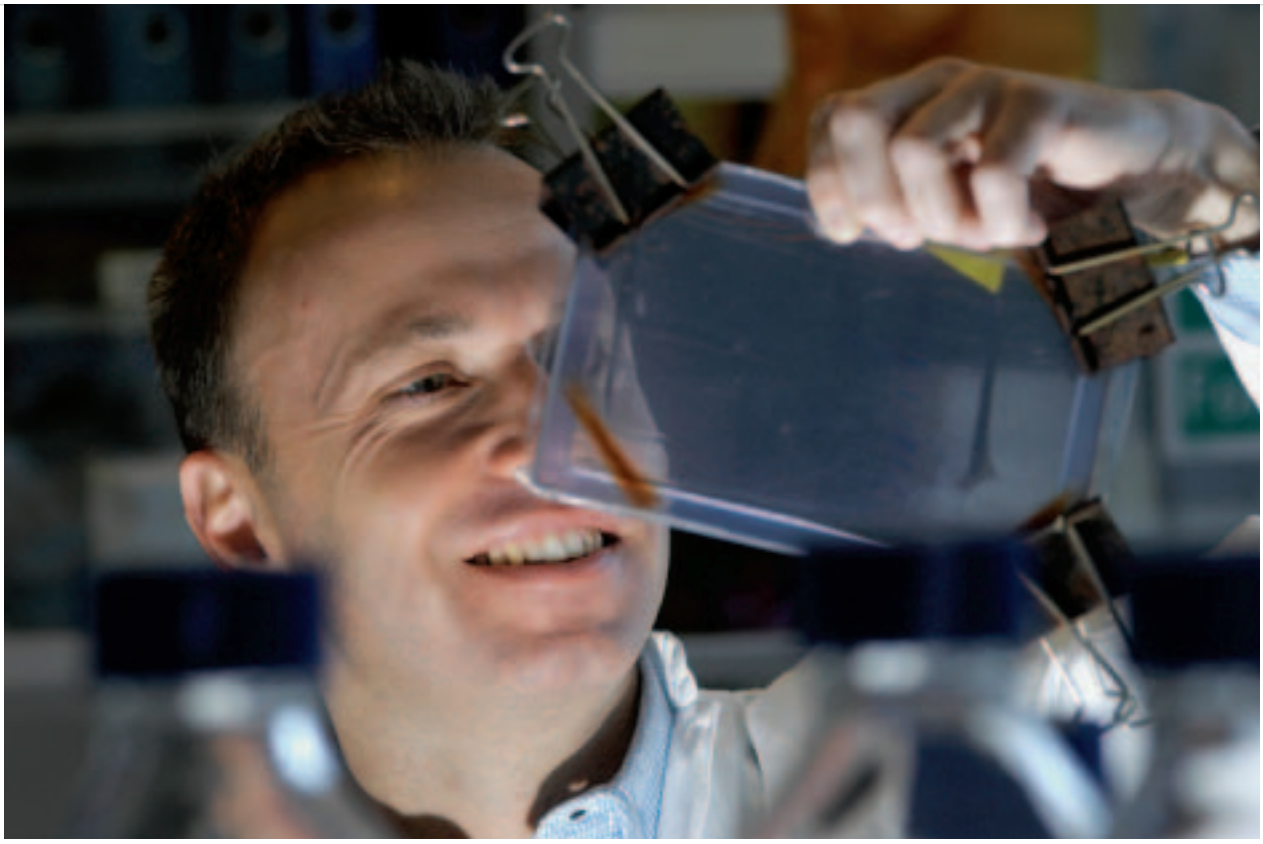

Molekylærbiolog Esben Skipper Sørensen forsker i proteinet OPN, der allerede har givet tre patenter til Aarhus Universitet, i samarbejde med Arla Foods.

Modellen for samarbejdet med erhvervslivet er efter hans mening at tage sig god tid.

– Vi har været heldige og haft en god økonomisk opbakning fra mejeriindustrien i lang tid. Men det er den tid, der går med at føle hinanden på tænderne, der er nødvendig for at oparbejde mere givtige erhvervssamarbejder. Det er også det, jeg hører fra Arla, som har været glade for den kontinuitet, der har været i projektet, siger Esben Skipper Sørensen.

– Man skal finde sprækkerne i hinandens facader. På den måde kommer der gang i meningsudvekslingen, og som i alle livets forhold opstår der en gensidig forståelse. De fleste forskere får ikke lov til at have så langvarig en interaktion med en enkelt virksomhed, siger han.

Til gengæld er der mange sidegevinster ved sådan et tillidsforhold. Når kontakten er etableret så grundigt, som den er her, er døren åbnet for yderligere samarbejde.

– Arla er begyndt at bruge os i andre sammenhænge. Når de har spørgsmål af anden karakter, bruger de vores netværk, og vi bruger deres. Kontakten bliver udbygget, og det gør os i stand til at søsætte flere og nye projekter. Vi arbejder allerede med de næste proteiner fra mælk, som kan bruges på lignende måder.

OGSÅ TIL RUMFART

En anden spektakulær anvendelsesmulighed for OPN afprøves i et samarbejde med ESA, den europæiske rumfartsorganisation. Her kan proteinet hjælpe med at opretholde astronauternes fysiologi på længere rumrejser.

– I rummet har man de problemer, at man taber knogle- og muskelmasse og får nedsat immunforsvar. Vi forsøger – med OPN – at udvikle fødevarer, som modvirker de skadelige effekter, der er ved at opholde sig i vægtløs tilstand. Disse fødevarers effekt skal være med til at bibeholde fysiologien længst muligt, inden den begynder at forringes. Vi er blevet kontaktet af ESA, der ønsker at teste OPN i deres modelsystemer og forsøgsfaciliteter i Køln. De ser OPN som en af de lovende kandidater som tilsætning til ny "rummad". Det er helt sikkert et prestigeprojekt, som vi er glade for at være med i.

Finansieringen af projektet kommer primært fra FØTEK (Det Fødevareteknologiske Forsknings- og Udviklingsprogram) og MFF (Mejeriernes Forskningsfond) og Arla Foods. Det ligger som en del af Molekylærbiologisk Institut på Aarhus Universitet.

FOTO: JAKOB MARK/AU-FOTO

Lektor Søren Bitsch Christensen, der er leder af Dansk Center for Byhistorie, har sin daglige gang i Den Gamle By, som huser centret.

BYEN FIK SIN

Historien har længe været kortlagt for landbruget, søfarten, toldvæsnet og alskens andet, men det er først inden for de seneste år, der for alvor er kommet fokus på byens historie i Danmark – ikke mindst takket være Dansk Center for Byhistorie, et institutionelt samarbejde mellem Den Gamle By og Aarhus Universitet.

Hver by har sin historie, men byen som fænomen har også sin. Men hvor hver by i årevis har værnet om og fortalt sin egen historie med billeder, fortællinger, slægtshistorie, monumenter og gamle vejskilte, har ingen rigtigt kigget på tværs af byerne og sammenlignet dem for at finde mønstre.

– Byhistorie er skrevet lokalt, men der er ikke lavet komparative studier, og man har ikke set systematisk på "byen" – dens opbygning, udvikling, indretning osv. Der har været lidt forskning her og der, men ikke på samme niveau som med landbrugets historie, søfartens eller toldvæsnets. Men hvem skulle også gøre det? Ingen føler vel på den måde ejerskab for "byen" og har tænkt, at dens historie burde beskrives, siger centerleder for Dansk Center for Byhistorie Søren Bitsch Christensen, der er ansat som lektor på Institut for Historie og Områdestudier på Aarhus Universitet.

Centret blev oprettet i 2001 i et samarbejde mellem Den Gamle By og universitetet. Under et møde på universitetet i 2000 blev ideen fostret af en række historikere til et særligt center for at sætte fokus på byen som fænomen, og da både museumsdirektør Thomas Bloch Ravn fra Den Gamle By og forskere på universitetet allerede på mødet bakkede op om ideen, var der ikke langt fra tanke til handling. Året efter – i 2001 – var centret en realitet med støtte fra Den Gamle By, Aarhus Universitet, Aarhus Universitets Forskningsfond og Århus Amt.

Centret, der hører under Institut for Historie og Områdestudier på universitetet, men har til huse i Den Gamle By, fungerer i dag som samlingssted for byhistorikere i hele landet, men også andre faggrupper som etnografer, arkitekter, byplanlæggere og kulturhistorikere bruger centret – op mod 200 forskere har de seneste år været til seminarer om forskellige emner som byhistorieskrivning, industribyens fremkomst og urban kultur i internationalt perspektiv fra 1500-1850.

BYEN UD TIL ALLE

Et af målene med Dansk Center for Byhistorie er at gøre byens historie frit tilgængelig – og bredt tilgængelig. Det vil fra udgangen af næste år i høj grad kunne opleves, når resultatet af projektet "Den Digitale Byport" ligger færdigt til brug som hjemmeside på nettet. Her vil alle interesserede kunne gå ind på hjemmesiden og finde oplysninger om byhistorie i forskellige videnskabelige databaser, som er skabt som fundament for disputatser, ph.d.-afhandlinger og andre forskningsbaserede projekter. Denne faktabaserede del af hjemmesiden vil sandsynligvis henvende sig til folk med en mere dybdegående interesse for byhistorie, hvorimod hjemmesidens andet element – den virtuelle udgave af en klassisk købstad – vil henvende sig til en mere gennemsnitlig museumsgæst, mener Søren Bitsch Christensen, der er medplanlægger af Den Digitale Byport.

– Man skal forestille sig en købstad som Den Gamle By, der bliver lagt ud på nettet med forskellige illustrationer som personer og bygninger, der fungerer som indgange til oplysninger. Ved at klikke på dem får man teksterne om emnerne frem. Eller man kan lægge et "magtfilter" ned over den virtuelle købstad, så de bygninger og personer, som har med magten at gøre, bliver animeret på en eller anden måde. Det kunne være rådhuset, og så kan man klikke sig videre ind og få alle de gamle rådhuse i Danmark frem, eller historien om et bestemt rådhus – alt efter ens egen interesse, forklarer han.

Det er vigtigt at pointere, at det ikke er en præcis model af

HISTORIE

Den Gamle By, som bliver lagt på nettet i en virtuel udgave, men en klassisk dansk købstad, som den har taget sig ud fra 1500 til 1850. Den Gamle By vil levere materiale til Den Digitale Byport, og omvendt vil den kunne trække på den nye viden, som Dansk Center for Byhistorie genererer ved at forske i byhistorie og ved at få input fra byhistorikere og andre brugere af Den Digitale Byport, som er planlagt som en meget interaktiv hjemmeside.

– Den Gamle By vil gerne spille på mange tangenter for at formidle historie om byen, og Den Digitale Byport vil være endnu en styrkelse af Den Gamle By og vores måde at formidle på. Vi lægger vægt på oplevelser, men det er oplevelser, der bygger på troværdighed og faglig substans, siger Thomas Bloch Ravn, der understreger, at Den Gamle By har en lang tradition for forskningsbaseret udvikling. Blandt andet har museet på grundlag af sine samlinger fostret tre dr.phil.er gennem tiden.

– Det er netop det gode ved samarbejdet – sammen kan vi meget mere, end hvad vi kan hver for sig, siger Thomas Bloch Ravn fra Den Gamle By.

KONSTANT UDVIKLING

Den Gamle By er under konstant udvikling. Ikke bare de store, landsdækkende samlinger af ure, møbler, ovne, sølvtøj, fajancer, legetøj, dragter, teatergenstande, musikinstrumenter, mønter, cykler osv. udvides løbende; det gør også bygningsbestanden. I øjeblikket genopbygger museet købstadsstiftelsen Eilschous Boliger fra Odense – de lå i sin tid lige over for H.C. Andersens barndomshjem i Munkemøllestræde ved Klingenberg – og det har planer om at bygge en hel ny bydel for at synliggøre byernes udvikling med de brokvarterer, som voksede uden på købstæderne fra 1800- til 1900-tallet.

Både Dansk Center for Byhistorie og Den Gamle By fungerer desuden som praktiksted for studerende fra Aarhus Universitet.

DANSK CENTER FOR BYHISTORIE

- DANSK CENTER FOR BYHISTORIE ER ET FORSKNINGSCENTER, DER BESKÆFTIGER SIG MED FORSKNING, UNDERVISNING OG FORMIDLING AF DE DANSKE BYERS HISTORIE FRA MIDDELALDEREN TIL I DAG.
- CENTRET BLEV OPRETTET I 2001 I ET SAMARBEJDE MELLEM AARHUS UNIVERSITET OG DEN GAMLE BY.
- I 2004 UDGAV CENTRET BOGEN MIDDELALDERBYEN, SOM ER FØRSTE BIND I ET TREBINDSVÆRK OM BYHISTORIE. I 2005-06 UDKOMMER BIND 2 OM DEN KLASSISKE KØBSTAD OG BIND 3 OM DEN MODERNE BY.
- DANSK CENTER FOR BYHISTORIE LANCERER NÆSTE ÅR ET OMFATTENDE WEBPROJEKT OM DEN DANSKE KØBSTAD: DEN DIGITALE BYPORT, SOM HAR MODTAGET 640.000 KRONER FRA KULTURNET DANMARK OG 75.000 EURO FRA EU CULTURE 2000.

KILDE: DANSK CENTER FOR BYHISTORIE, WWW.BYHISTORIE.DK

DEN GAMLE BY, DANMARKS KØBSTADMUSEUM

- DEN GAMLE BY BLEV GRUNDLAGT I 1909 SOM VERDENS FØRSTE FRILANDSMUSEUM FOR BYERNES HISTORIE.
- MUSEET BESTÅR I DAG AF 75 HISTORISKE HUSE FRA 22 BYER OVER HELE DANMARK MED BOLIGER, VÆRKSTEDER OG BUTIKKER FRA RENÆSSANCEN TIL MODERNE TID.
- DEN GAMLE BY HAR ET GENNEMSNITLIGT BESØGSTAL PÅ 325.000 ÅRLIGT. MUSEET HAR ÅBENT HELE ÅRET.
- DET LANDSDÆKKENDE SPECIALMUSEUM FOR DANSKE KØBSTÆDER ER UNDER PROTEKTION AF DRONNING MARGRETHE.

KILDE: DEN GAMLE BY, WWW.DENGAMLEBY.DK

FOTO: JAKOB MARK/AU-FOTO

Den Gamle By, der i øjeblikket står i julens tegn, har sammen med Dansk Center for Byhistorie gjort Århus til samlingssted for byhistorikere.

POST
PP DANMARK
B

ØL-OASE

PÅ UNI

AF HANS PLAUBORG

Universitetsbaren i Studenternes Hus har fået medalje for at være et af landets bedste øl-værtshuse.

Det begyndte med et lille køleskab fyldt med Barcardi Breezers, kildevand, juice og nogle få udenlandske øl – bare sådan for sjov. Men det udviklede sig hurtigt, meget hurtigt endda, og godt et år efter overtagelsen af Universitetsbaren i Studenternes Hus kunne Niels Overgaard forleden se sine anstrengelser for at lave en rigtig ølbar belønnet med Danske Ølentusiaster bronzemedalje.

– Det er altid rart, når nogle påskønner den indsats, man har gjort. Jeg har det lidt, som om vi har været til eksamen uden at vide det og nu har fået 13, sagde Niels Overgaard bl.a. i sin takketale, efter at lokalafdelingsformanden for Danske Ølentusiaster, Claus Thøgersen, havde overrakt barbossen entusiasternes bronzemærke.

ØLKULTUR

Baggrunden for hæderen findes i det lille køleskab, som står der endnu, men i mellemtiden er blevet suppleret med sølvfarvede kølebokse under bardisken. Her gemmer der sig over 100 forskellige slags øl, som barpersonalet er uddannet til at servere på den rigtige måde i originale glas. Faktisk er Universitetsbaren det sted i Århus, hvor der sælges flest udenlandske øl lige nu. Den tid er for længst forbi, hvor man blot kunne servere en kælderkold Krudtugle, og så var alle studenter tilfredse. Nu skal selv ølnovicer helst vide, om øllen er undergæret eller overgæret, og hvordan malten er mæsket, før de sætter flasken – undskyld glasset – til munden. Øl er blevet kultur, og i Universitetsbaren lever kulturen højt.

– Det går rigtig godt. Vi er stort set på det maksimale af vores kapacitet hver aften på nær lørdag, fortæller Niels Overgaard, der egentlig studerer jura, men lige nu arbejder på fuld tid i baren. Med åbningstider fra 12-02 mandag til fredag når han af og til op på arbejdsdage på 16 timer, og så trækker Karnov ikke rigtig, når man kommer hjem.

FOTO: JAKOB MARK/AU-FOTO